

MOST

Bilten Udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije u Izraelu

GODINA 60

BROJ 2

MART/APRIL 2012.

ŠOA – DAN SEĆANJA NA ŢRTVE HOLOKAUSTA I HEROJSTVA

**UDRUŢENJE USELJENIKA IZ EX YU U
IZRAELU ORGANIZOVALO JE
KOMEMORACIJU U ŠOREŠU, MESTU
GDE JE ZASAĐENO PREKO 60.000
STABALA U POMEN NA STRADALE
JEVREJE U BIVŠOJ JUGOSLAVIJI ZA
VREME DRUGOG SVETSKOG RATA**

Šoreš, 19. april 2012.

Prema jevrejskom kalendaru ove godine se 19. aprila u Šorešu okupilo više ljudi nego poslednjih godina. Drţava Izrael je za obeleţavanje pomena stradalima u Holokaustu izabrala dan ustanka u Varšavskom getu (18. april 1943.), jedinom masovnom organizovanom otporu Jevreja za vreme Drugog svetskog rata. Za mnoge je Šoreš jedino mesto gde moţemo da odamo pomen stradalima u Holokaustu, jer mnogi ne znaju gde su njihovi najbliţi sahranjeni, spaljeni, gde se nalaze njihovi posmrtni ostaci.

Tema ovogodišnje svećane ceremonije je bila Djakovo, koncentracioni logor za ţene i decu. Logor je u poćetku, u stvari, bio sabirni centar, pre svega za Jevreje, odakle su slati u logore smrti Jasenovac i Aušvic. Kroz logor je za svega dve godine prošlo nekoliko hiljada Jevreja, Roma i drugih nacionalnosti u manjem broju. Zahvaljujući Stefanu Kolbu, grobar u Djakovu, koji je popisao sva imena stradalih, taćno se zna i grobno mesto gde su sahranjeni. U logoru se najviše umiralo zbog bolesti, neuhranjenosti i loših higijenskih Poćetak komemoracije je posvećen obeleţavanju 70 godina od stradanja Jevreja u Srbiji, odnosno, „konaćnog rešenja“, koje je svoj vrhunac dostiglo u logoru na Sajmištu u Zemunu, u tadašnjem NDH. Maja meseca 1942. godine krenuo je poslednji transport kamionom „dušegupkom“ u kome su na putu za Jajince ugušeni poslednjih 100 Jevreja koji su se nalazili u logoru. *nastavak na 4. strani*

REĆ UREDNIKA

„**Šta se mora reći**“, - naslov pozajmljen iz pesme Gintera Grasa, u kojoj je izvrećao jevrejski narod i našu drţavu. Umesto teme za rubriku Reć urednika, pesma je posvećena autoru pamfletskog teksta (i ovo je tema!).

Piše M. Fogel, Izrael

Mora se reći da je Iran pozdravio vaše remek delo objavljeno kao pesma u prozi.

Mora se reći da je Izrael duboko razoćaran vašim jednostranim stavom i zato vam je zabranjen ulaz u našu zemlju.

Mora se reći, ako vam bude ponovo dozvoljen dolazak u Izrael, niko vas neće gaćati paradajzom, ipak...

Mora se reći da ste vi, kao cenjeni Nobelovac i ćovek, zabrinuti zbog rata kojeg nema, a niste zabrinuti zbog ratova koji se sve vreme vode širom sveta.

Mora se reći da niste samo vi zabrinuti.

Mora se reći da smo i mi zabrinuti, bez obzira da li će doći do rata sa Iranom ili ne.

Mora se reći da smo zabrinuti i ako ne napadnemo Iran, a Iran ne odustane od atomskog programa, jer nam preti da će nas zbrisati sa mape sveta.

Mora se reći da smo zabrinuti i ako napadnemo Iran, jer se pitamo koliko će taj rat odneti nevinih ųivota - na obe strane.

Mora se reći da ste zabrinuti da li ćemo uništiti ceo iranski narod.

Mora se reći da je Izrael od svog osnivanja sve vreme izloţen napadima, iako je najjaća vojna sila na Bliskom Istoku zbog toga nije uništio nijedan narod.

Mora se reći da bi bilo bolje da ste bili zabrinuti kad je vać voća, kome ste sluţili u Drugom svetskom ratu, pokućao da unići ceo jevrejski narod.

Mora se reći da se bojite da Izrael ne unići ceo svet, a ne vidite kako svet unićtava sam sebe.

Mora se reći da udarate iz sve snage u limeni doboć prizivajući zlo, zaboravljajući da su Jevreji bili ųrtve, a ne dţe lati. *nastavak na 3. st*

REDAKCIJA

Glavni urednik Milan Fogel
e-mail:
milan.fogel@gmail.com

Urednik hebrejske strane
Moše BenŠahar
bensha1@gmail.com

Članovi redakcije: Avraham Atijas,
Miriam Aviezer, Ivica Čerešnješ,
Višnja Kern i Dušan Mihalek

POZIV ČITAOCIMA

Sudeći po vašim pismima i telefonskim pozivima izgleda da ste uglavnom zadovoljni sadržajem Mosta?

Međutim, kao urednik, moram reći da saradnja nije obostrana. Mi se trudimo, a vi se oglašujete o pozive na saradnju. Možda, ipak, ima nešto što biste želeli da podelite sa čitaocima Mosta, neka vest, neko sećanje iz dalje ili bliže prošlosti.

Neko mi je rekao da mu je nezgodno da piše, jer je prilično zaboravio jezik iz bivše Jugoslavije. Nemojte to da vas brine, sve će biti napisano onako kako treba!

Pišite, šaljite nam interesantne fotografije, za vas će uvek biti prostora u Mostu!

Urednik

POZIV

Zdravo dragi prijatelji,
Oko 3 godine sam u Komisiji za kulturu i događanja. Za to vreme smo vam organizovali razna predavanja, izlete, Jugoslovenske večeri i drugo. Prilikom svake aktivnosti sam bila ponovo uzbuđena kad vidim kako ste sretni i veseli što smo se sastali DA budemo zajedno i sa radošću očekujete novi sastanak. Ove sastanke smo mogli da organizujemo samo uz pomoć i doprinos naših prijatelja (ponekad i supružnika Jugoslovena) koji su bili spremni da posvete svoje vreme za našu zajednicu i time nas obogate mnogim različitim sadržajima. Apelujem na sve vas, koji želite da organizujete za nas neke aktivnosti: predavanja, izlete i td. da ME zovete na telefon: 050 355 68 42 ili na mail: miriderman@gmail.com Osnovno i ključno pitanje je postojanje konvergencije aktivnosti. U mnogim slučajevima održavanje određenih aktivnosti uz naknadu za korišćenje prostora, NE možete da priuštimo. S obzirom na to, bilo bi nam drago ako bismo uspeli da načemo instituciju koja bi nam besplatno ustupila prostor za naša okupljanja u bilo kom delu naše zemlje. Takođe, volela bih da nam date ideje za dodatne aktivnosti. Samo zajedno možete da sačuvamo bitisanje i vitalnost naše zajednice.
HVALA. MIRI DERMAN

ZAKON O VRAĆANJU ODUZETE IMOVINE I OBEŠTEĆENJU

Piše Robert Sabadoš, advokat

Zakon o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju objavljen je Službenom glasniku Republike Srbije br. 72/2011 6. oktobra 2011. godine.

Na osnovu Zakona zahtev za povrat imovine može se podneti u roku od dve godine od dana objavljivanja javnog poziva novoformirane Agencije za restituciju.

Agencija je objavila javni poziv 6.3.2012. godine.

Zahtev za vraćanje oduzete imovine podnosi se podružnoj jedinici Agencije preko šaltera pošti koje su ovlašćene za prijem zahteva za obeštećenje.

Vraća se imovina koja je oduzeta primenom propisa u agrarnoj reformi, nacionalizaciji, sekvestraciji, kao i drugih propisa na osnovu akata o podržavljenju i to od fizičkih i pravnih lica, a prenesena je u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadržnu svojinu. U Zakonu se taksativno navodi 41 zakon, odnosno propis na osnovu kojih je oduzimana imovina.

Pravo na vraćanje imovine ili obeštećenje ima bivši vlasnik oduzete imovine, odnosno njegovi zakonski naslednici, zadužbina kojoj je oduzeta imovina, odnosno njen pravni sledbenik, bivši vlasnik koji je svoju nekadašnju imovinu koja je oduzeta vratio u svojinu na osnovu teretnog pravnog posla, fizičko lice koje je zaključilo ugovor o kupoprodaji sa državnim organom u periodu od 1945. do 1958. godine, ako se u sudskom postupku utvrdi da je oštećeno visinom kupoprodajne cene, ima pravo isključivo

na obeštećenje umanjeno za visinu kupoprodajne cene, fizičko lice-strani državljanin, a u slučaju njegove smrti, ili proglašenja umrlim, njegovi zakonski naslednici, pod uslovom reciprociteta.

Zakon se primenjuje i na vraćanje imovine čije je oduzimanje posledica Holokausta na teritoriji koja danas čini teritoriju Republike Srbije.

Vraćanje imovine će se vršiti u naturalnom obliku i u obliku novčanog obeštećenja.

Zakon predviđa izuzetke od vraćanja u naturalnom obliku za pojedine objekte, pojedino građevinsko zemljište i pojedino poljoprivredno zemljište, pojedine šume i šumsko zemljište.

Od pokretnih stvari ne vraćaju se pokretne stvari koje su sastavni deo zbirke muzeja, nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja, ili drugih srodnih ustanova, niti pokretne stvari koje su prodate u postupku privatizacije.

Obeštećenje se vrši u vidu državnih obveznica Republike Srbije i u novcu za isplatu akontacije obeštećenja.

Zakon je predvideo okvir od dve milijarde evra za obeštećenje koji se uvećava za zbir pripadajućih kamata počev od 1.1.2015. godine pa do dospeća. Obveznice dospevaju u roku od 15 godina i isplaćuju se u godišnjim ratama.

Zahtev za povrat imovine može se podneti bez obzira da li je podnosilac zahteva prethodno podneo zahtev prema ranijem Zakonu o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine (Službeni glasnik RS br. 45/05).

Osnovni dokumenat prilikom podnošenja zahteva za povrat oduzete imovine i obeštećenja je akt o oduzimanju (rešenje, presuda, odluka državnih organa kojim se od nekog oduzima imovina u originalu ili overenom prepisu od strane suda ili javnog beležnika). Naslednici svoje pravo dokazuju izvodom iz matične knjige rođenih, venčanih ili umrlih, koje izdaju nadležni državni organi u prevodu na srpski jezik putem sudskog tumača.

Očekivanja su da će država pretežno imovinu vraćati putem obeštećenja kroz obveznice.

Naturalna restitucija dolazi u obzir samo ukoliko je titular - vlasnik nekretnine država.

Nakon interne provere preporučuje se kao pouzdana advokatska kancelarija Roberta Sabadoša, koja se bavi zastupanjem lica kojima je oduzeta imovina na teritoriji Vojvodine. Kontakti za kancelariju su: tel-fax ** 381 24 551 743 **381 24 523 699, e-mail: sabados@open.telekom.rs, jezik korespondencije engleski, srpski/hrvatski, mačarski

Takođe se preporučuje advokatska kancelarija Dušana Nikolića, office: Serbia, Senta 24400 Advokatska kancelarija Peštanska 4, tel/fax: +381 (0) 24815535, mob: + 381 63 541624, e mail: d.nikolic@sksyu.net

REČ UREDNIKA

„Šta se mora reći“

nastavak sa 1. strane

Mora se reći da vaša pesma nije dobronamerna.

Mora se reći, gospodine Gras, da ste pali na ispitu humanosti, etike i svega onoga čime je trebalo da odiše vaša pesma.

Pitam se, gospodine Gras, ne očekujete valjda da ćete zbog ove pesme dobiti još jednu Nobelovu nagradu, možda za mir? Znaete i sami da to nije moguće, ne zbog pesme sumnjive književne vrednosti, nego zato što su vas zbog nje podržali neonacisti, koji smatraju da još uvek nisu završeni Hitlerovi genocidni poslovi.

DAN SEĆANJA NA PALE VOJNIKE I ŤRTVE NEPRIJATELJSTVA

Na centralnoj ceremoniji na Dan sećanja koja je održana na brdu Hercl kod Jerusalima, prisustvovali su najviši državni zvaničnici: predsednik države, premijer, načelnik generalštaba i mnogi drugi. Od svog nastanka država Izrael je u ratu, ili polu miru, sa svojim susedima, od kojih neki ni danas ne priznaju postojanje države, koja 1948. godine proglašena u Ujedinjenim nacijama. Na ceremonijama koje su 25. aprila ove godine održane širom Izraela odata je pošta palima, njih ukupno 22.993. Samo u prošloj godini, godini relativnog mira na većini teritorija Izraela, život je za nezavisnost Izraela i njegovu bezbednost dalo 126 vojnika i civila.

Useljenici iz bivše Jugoslavije, odmah po dolasku u Izrael 1948. godine, priključili su se borbi za nezavisnost tek stvorene države. Prema nepotpunim podacima u godinama koje su sledili poginulo je preko 50 vojnika poreklom iz bivše Jugoslavije. Ťeni Lebl je zabeležila da su se 13. aprila 1948. godine meću 70 poginulih u presretnutom konvoju prema bolnici na brdu Scorpius nalazila i dvojica iz Jugoslavije. Ali, nisu ginuli samo novo useljeni. Ratovi tokom godina odnosili su život mladim ljudima, rođenim u Izraelu, čiji roditelji su se uselili iz Jugoslavije.

Velik je broj onih koji su dali život za nas koji živimo na ovim prostorima i spremni smo da i dalje branimo naše pravo na postojanje.

Slava im!

ŠOA – DANI SEĆANJA

nastavak sa 1. strane

Ovaj broj Mosta ima specijalni dodatak posvećen Danu sećanja sa izlaganjima i sećanjima učesnika programa, te smo se zato odlučili da vam fotografijom, i sa što manje reči, prezentiramo skup preživelih i njihovih potomaka na komemoraciji u Šorešu.

Moše BenŠahar, predsednik HOJ, govorio je o „konačnom rešenju“, odnosno uništenju jevrejske zajednice u Srbiji i stradanju u logoru Judenlager Zemlin, poznatijem kao Staro sajmište.

Kadiš u spomen na stradale Jevreje u bivšoj Jugoslaviji i Drugom svetskom ratu izgovorio je Jichak BenGigi

Prisutni su odali poštu svim stradalim Jevrejima u WWII

Miriam Steiner Aviezer je bila glavni organizator skupa. Miriam je dala istorijski pregled događanja u koncentracionom logoru za žene i decu u Djakovu.

Program je uspešno vodio Daniel Fogel, koji je istakao važnost sećanja i nezaborava.

Shimrit Shriki govorila je kao predstavnik Jad Vašema. Naglasila je značaj prikupljanja istorijskih podataka u ovoj eminentnoj ustanovi. Kao primer je navela poslednju donaciju iz Djakova za arhivu Muzeja. Naime, Lea Maestro, koja vodi projekat restauracije i održavanja groblja na kome su pokopane žrtve iz logora u Djakovu, obezbedila je za arhivu Muzeja pet limenih pločica sa imenima žrtava, i podacima odakle su i kada su rođeni. Precizni podaci o stradalima u logoru su nam dostupni zahvaljujući grobaru Stefanu Kolbu, koji je sve vreme vodio pedantnu evidenciju o sahranjenima.

„Leteća brigada“ iz Osijeka delovala je od osnivanja do zatvaranja logora u Djakovu – kraj 1941, maj 1942. Na inicijativu Miriam Aviezer dodeljeno je zajedničko priznanje – HOJ-a i Jevrejskog muzeja u Beogradu – „Letećoj brigadi“, koja je sve vreme vodila brigu o zatočenicima i njihovoj ishrani.

Od Vere Uglješić čuli smo potresno svedočanstvo kako su se njena sestra i ona odvojile od majke, da bi izbegle zarazu od raznih bolesti koje su vladale u logoru. Sestre su smeštene u kuće Jevreja koji su živeli u okolini. Od cele porodice jedino je preživela Estera, a u znak zahvalnosti porodici u kojoj je sklonjena, Estera, koja je prekrštena u Veru, zadržala je prezime spasilaca.

I ove godine je u većem broju zapaženo prisustvo mladih naraštaja.

Na poziv organizatora komemoracije odazvao se veliki broj članova HOJ-a, a i onih koji nisu članovi udruženja. Nažalost, neki su morali da stoje, jer nije bilo dovoljno stolica.

Ako je istina da jedna slika zamenjuje hiljadu reči, onda za pesmu Dine Katan Bencion, 'Mudrost stabla', moramo da kažemo da smo kroz nju čuli čitavu filozofiju preživljavanja i smrti. „Moja baka je zabeležila crveni mastilom i štampanim slovima: 'Rugati se čoveku i goniti čitav narod zbog njegovih osobina – zločin je to', tako nam se kroz pesmu obratila Dina Katan.

Šira Pinto Barental (sa desne strane) ispričala nam je priču o njenoj porodici i poslednjem pismu prabake Miriam Levi, poslatog iz logora u Djakovu, u kome obaveštava porodicu da je rodila sina. Oboje su stradali od ustaša. Šira je pričala na hebrejskom, a prevod smo čuli od Olivera Mirković (levo).

Šlomi Štern nas je svojim pesmama, izvedenim na visoko profesionalnom nivou, još jednom podsetio koliko je važna porodica i koliko je velika tragedija kada, bar za trenutak, ostanemo sami.

U pomen na najbliže, nestale u Holokaustu, i na sve Jevreje koji su tragično stradali za vreme Drugog svetskog rata, večnu vatru su zapalili: Šira Pinto Barental i Hen Pinto, Vera Uglješić i Matilda Peer, Vamošer Vlado i Dan Šternberg, Gavro Šinhar, Menahem Dagan (nekad Emil Dojč) i Hana Avital (Adina Dojč), Rut Perl i njena porodica, Miriam Aviezer i Flora Salomon.

Četiri generacije porodice Perl su prisustvovala paljenju večnog plamena.

KOMEMORACIJA U BIVŠIM REPUBLIKAMA JUGOSLAVIJE

Članovi HOJ-a u neformalnom razgovoru sa predstavnicima diplomatskog kora: prva s desna, visoka funkcionerka iz ambasade Slovenije, zatim ambasador Srbije, Zoran Basaraba, Verica Fogel, član HOJ, visoki funkcioner iz veleposlanstva Hrvatske, Moše BenŠahar, predsednik HOJ

Otto Komornik sa suprugom Ljiljom, koji je i ove godine ovekovečio ceremoniju sećanja sa preko stotinu fotografija, koje će biti pohranjene u arhivi HOJ-a

Ilana Šafir: Hoću da se zahvalim za primjenu organizaciju Dana Sjećanja i historije logora Djakovo. Moja porodica i ja, a naročito mlađa generacija, mnogo smo naučili i saznali o historiji onog strašnog mjesta. Cijeli program je bio vrlo dobro sastavljen i odlično izveden. Velika hvala svima koji su učestvovali i pričali o svojim doživljajima. Kol HaKavod!

HRVATSKA

Hrvatski državni vrh - predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, premijer Zoran Milanović i predsjednik Hrvatskog sabora Boris Šprem poručili su danas na komemoraciji u Spomen području Jasenovac, u povodu 67. obljetnice proboja logoraša iz toga koncentracijskog logora, kako se ne smije zaboraviti ni negirati zločine u Jasenovcu te da u Hrvatskoj fašističke ideje više neće proći.

SRBIJA

Na Starom sajmištu kod spomenika "Žrtvama genocida u Drugom svetskom ratu" obeležen je Dan sećanja na žrtve holokausta, genocida i drugih žrtava fašizma.

Vence su položili gradonačelnik Beograda Dragan Đilas, predstavnici Ministarstva rada i socijalne politike, predstavnici ambasada Izraela i Nemačke, preživeli zatočnici, porodice nastradalih, predstavnici Saveza jevrejskih opština, Nacionalnog saveta Romske nacionalne manjine i Muzeja žrtava holokausta. Dan sećanja na žrtve holokausta, genocida i drugih žrtava fašizma obeležava se ove godine prvi put, a ustanovljen je u znak sećanja na 22. april 1945. godine kada je grupa logoraša pokušala proboj iz ustaškog logora Jasenovac u Hrvatskoj.

MAKEDONIJA

U Memorijalnom centru u Skopju obeležen je Dan Holokausta – Jom HaŠoa. Na skupu su govorile Ljiljana Mizrahi, predsednik Fonda Holokausta i Bjanka Subotić, predsednik Jevrejske zajednice u Makedoniji. Pomenu je prisustvovala i supruga predsednika Republike Makedonije, Maja Ivanova i supruga predsednika Albanije, Teuta Topi. Posle paljenja šest sveća u znak sećanja na šest miliona stradalih Jevreja u Drugom svetskom ratu prikazan je film „Kađ ite vašoj deci“.

REPUBLIKA SRPSKA

Dan Holokausta obeležen je na centralnoj ceremoniji u Donjoj Gradini, Republika Srpska, na mestu odakle pre 67 godina počeo proboj logoraša iz kompleksa jasenovačkih logora. Pomenu je prisustvovao premijer vlade Srbije, Mirko Cvetković, koji je izjavio da je Donja Gradina jedan od nacionalnih simbola stradanja, odakle istorija ne prestaje da opominje da zakon istine mora biti jači od zaborava i da se ne smeju ponavljati greške iz prošlosti. Pomenu je prisustvovao i predsednik Republike Srpske Milorad Dodik, koji je rekao da se mora rehabilitovati istina, ne da bi nekome činili zlo ili da bi se pravila neka nova priča, već da bi se podsetilo na ono što se desilo.

NEONACIZAM U EVROPI

Iz strane štampe

Nemačka - Nedavno je u Nemačkoj izabran jedanaesti po redu posleratni predsednik Nemačke. Protivkandidat Joahimu Guku je bila Beata Klarsfeld, koja se posle Simona Vizentala smatra najvećim lovcem na naciste. Joahim Guk je takođe poznati borac protiv neonacizma, a na izborima je imao podršku najvećeg i najjaćih stanaka u političkom životu Nemačke. Međutim Levica, koja je istakla protiv kandidata Beatu Klarsfeld, uspela je da se ponovo pokrenu rasprave o decenijama ometanom obračunu države sa Hitlerovim sledbenicima, neonacistima, čije su partije su po nemačkim zakonima zabranjene. Iako je Levica znala da nema šanse da njihov kandidat pobedi na glasanju u Bundestagu, uspeli su da pokrenu učmale policijske snage, koje su u četiri nemačke pokrajine pokrenule raciju u kojoj je uhapšeno 46 osoba neonacističke organizacije „Akcioni biro Srednja Rajna“, koja se smatra najradikalnijom među desetak organizacija ekstremne desnice.

Time su istovremeno opovrgnuta dosadašnja objašnjenja da neonacizam dolazi iz bivše Istočne Nemačke, kao odraz komunističke diktature – tri racije su sprovedene u bivšoj Zapadnoj i jedna u Istočnoj Nemačkoj.

Međutim, detalji iz političke biografije Beate Klarsfeld govore nam o njenom zalaganju, a i o licemerju vlasti Istočne Nemačke, kada je Klarsfeld optužena da je plaćenik Istočnog Berlina, što nije smanjilo njenu aktivnost. Tada se saznalo da su ozloglašeni nacisti poštećeni kazne – poput Kurta Liškea, odgovornog za deportaciju 76.000 Jevreja iz Francuske, „paradnih“ esesovaca Alojza Brunera, Klause Barbija, Ernsta Elersa, Kurta Ašea... Klarsfeldova je 1968. godine upoznala Nemačku sa činjenicom da je tadašnji kancelar Kurt Georg Kizinger bio – istaknuti član Hitlerove stranke NSDAP. U Istočnoj Nemačkoj, koja od svojih građana nije krila savremenu istoriju o nacističkim zločinima, istovremeno je delovala i druga struja, koja je preko državnih organa hapsila one koji su ukazivali na učešće nacista u redovima tadašnje vlasti. Očigledno borba sa neonacizmom još uvek nije završena, ali ovi izbori su doprineli da se bar smanji broj neonacista koji su slobodno marširali nemačkom političkom scenom.

Litvanija - U isto vreme u Rigi je održan marš oko 1.500 veterana koji su se u Drugom svetskom ratu borili u sastavu zloglasnih nacističkih SS jedinica, a zbog tog skupa zvanična Moskva je zatražila odgovarajuću reakciju međunarodne zajednice. Moramo reći da je istovremeno održan je i

antinacistički marš, a policija je saopštila da je privela tri osobe zbog nošenja zabranjenih simbola – kukastog krsta i srpa i čekića. U izveštaju policije se ne kaže koliko ljudi je nosilo kukasti krst, a koliko srp i čekić, ali izjednačavanje nacizma i komunizma je neprimereno istorijskim činjenicama, no, to je tema za sebe.

Švajcarska - Početkom godine stigao je izveštaj Jevrejske zajednice Švajcarske i Fondacije protiv rasizma i antisemitizma. U neutralnoj Švajcarskoj je prošle godine registrovano više antisemitskih incidenata i to pre svega u nemačkom govornom delu. Ukupno je zabeleženo 130 incidenata sa antisemitskom pozadinom. Jedan od najtežih je zabeležen u Cirihi, u martu prošle godine, kada su nepoznata lica, nekom vrstom pračke, bacali metalne kugle kroz prozor jedne jevrejske škole.

Poljska - U Poljskoj, koja se godinama bori protiv antisemitskih napada, ponovo su nepoznati vandali oskrnavili jedno jevrejsko groblje crtajući na nadgrobnim spomenicima kukaste krstove i ispisujući anti semitske parole. U Poljskoj je postojala najveća jevrejska zajednica u Evropi, koju je nacistička Nemačka skoro potpuno uništila u Holokaustu. Delovanje vandala danas, osporava ono kako bi današnje vlasti želele da se Poljska i Poljaci predstave svetu.

Hrvatska - Građani u velikom broju izražavaju nezadovoljstvo najavljenim okupljanjem evropskih neonacista u Zagrebu. Dio protivnika tog skupa okupio se u grupi naziva Crvena akcija. "Ova bagra simpatizera Hitlera, zajedno s drugim manjim grupama čiji je dolazak najavljen, predstavlja najveće okupljanje fašista u nekom hrvatskom gradu od kraja Drugog svjetskog rata. Doznaje se, javlja Danas.hr, kako međunarodno okupljanje nacionalista organizira Hrvatska čista stranka prava, i to u Velikoj dvorani Matice hrvatske. Nacionalisti tako namjeravaju održati konferenciju, ali i mimohod kroz centar Zagreba. „Ne želimo naciste u svom gradu! Ne dajmo prostora fašističkim zločincima!“, poručili su iz Crvene akcije.

Ministarstvo unutrašnjih poslova donelo je rešenje da se skup neonacista zabrani zbog mogućeg narušavanja ustavnog poretka Republike Hrvatske. Dva dana nakon zabrane skupa okupilo se oko 200 neonacista, protestujući zbog zabrane okupljanja. Istovremeno okupio se veliki broj građana anti-fašista, policija je sprečila sukob koji je bio na pomolu.

REHABILITACIJA DRAŽE MIHAILOVIĆA ČETNIČKOG KOMANDANTA, RATNOG ZLOČINCA OSUĐENOG NA SMRT I STRELJANOG 17. JULA 1946. GODINE

Iz strane štampe

U Srbiji je 2006. godine donet Zakon o rehabilitaciji. Namera zakonodavca je bila da se isprave nepravde učinjene pojedincima za vreme komunističke vladavine. Tu se pre svega mislilo na progonjene političke neistomišljenike, koji su osuđeni na bazi nevalidnih pravnih dokaza ili nezakonito sprovedene pravne procedure. U praksi, prema mišljenju dela srpske javnosti, rehabilitacija se sprovodi uglavnom za one koji su za vreme Drugog svetskog rata činili zločine i posle oslobođenja Jugoslavije proglašeni za izdajnike, ratne zločince, državne neprijatelje i njima slične.

Pred sudom u Beogradu trenutno se razmatra zahtev za rehabilitaciju četničkog komandanta Dragoljuba Draže Mihailovića. Oni koji podržavaju rehabilitaciju, a njih nije mali broj, kako u običnom narodu tako i među istaknutim političarima, ističu da je Draža u Srbiji za vreme rata bio komandant Kraljeve vojske, pod upravom vlade u izbeglištvu – kralj i vlada su pred napad na Jugoslaviju pobjegli iz zemlje i sklonili se u London, gde su dočekali kraj rata. Dakle, Draža je bio legitimni predstavnik države, koja je u tom momentu bila okupirana. Drugo, isti ističu da je Draža antifašista i da je on u avgustu 1941. prvi podigao ustanak protiv okupatora u Srbiji.

Protivnici rehabilitacije tvrde da nije tačno da su Dražine jedinice podigle ustanak u Srbiji. To se dogodilo mnogo ranije, osim ako se bežanje generala Draže od Nemaca, koji su hteli da ga odvedu u zarobljeništvo u Nemačku, i sukobi do kojih je došlo između Nemaca i malobrojnih četnika iz njegove pratnje, ne smatra oružanom pobunom. Drugo, tačno je da je Draža jedno vreme bio predstavnik vlade u izbeglištvu, ali da mu je ta ista vlada oduzela mandat i naložila da se njegove trupe priključe partizanskom oslobodilačkom pokretu. Draža je to odbio i proglasio opštu mobilizaciju. Pre toga su 1943. četnici sa zajedno sa okupatorima i ustašama napale glavninu partizanskih snaga na Neretvi. Te bitke su u istoriji poznate kao Četvrta ofanziva ili Bitka za ranjenike u kojoj su pobedile partizanske jedinice – ili bi pre moglo da se kaže da su uspele da se izvuku iz neprijateljskog okruženja i potom nastave borbu protiv fašista. Do kraja rata partizanske jedinice su u većem delu porobljene Jugoslavije neutralisale i slomile četnički pokret – tu se pre svega misli na Srbiju, Bosnu i Hrvatsku. S obzirom da postoji niz sporazuma o saradnji jedinica Draže Mihailovića i nemačkih okupatora u borbi protiv partizana, protivnici rehabilitacije tvrde da ne

može biti govora da Dražin pokret pripada antifašističkoj alijansi. Pristalice rehabilitacije odgovaraju da ne postoje pisani sporazumi između okupatora i Dražinog pokreta, a da je to čista slučajnost što su četnici napali partizane na Neretvi u isto vreme kada i fašisti, jer je to za četnike bio građanski rat. Protivnici rehabilitacije takođe tvrde da su četničke jedinice pod komandom Draže Mihailovića učinile strašne zločine nad golorukim stanovništvom u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji. Pristalice rehabilitacije Draže Mihailovića, pak, tvrde da je zločine činila i druga strana. Jedan zločin ne može da se pravda drugim zločinom, kažu protivnici rehabilitacije, ali čak i kad bi se to uzelo u obzir to je nemerljivo u odnosu na broj četničkih zlodela.

Posebno je interesantno da se proces rehabilitacije Draže Mihailovića, a i drugim proglašenim državnim neprijateljima, vodi ukazivanjem na propuste u okviru pravne procedure. Da bi neko bio rehabilitovan za zločine onda mora da se obnovi ceo sudski postupak dokazivanja krivice, odnosno nepostojanja zločina. To se ne čini, nego se samo ukazuje na pravne propuste u donošenju i izricanju presuda, što je relativno lako dokazati. A kakav je učinak takve presude? Navešćemo samo ukratko neka reagovala iz Srbije i okruženja.

Jelko Kacin, izaslanik Evropskog parlamenta za Srbiju: 'Posleratna Evropa izgrađena je na antifašističkim vrednostima, a rehabilitacija Draže Mihailovića predstavlja korak u suprotnom smeru. Reč je još kolaboracionističkog pokreta i njegova rehabilitacija samo može naneti štetu ugledu Srbije' - smatra Kacin. Naglasio je kako bi takav potez mogao stvoriti posebno negativne odnose sa susednim državama.

Ivo Josipović, predsednik Republike Hrvatske: 'Postupak za rehabilitaciju četničkog vođe iz Drugog svetskog rata je u suprotnosti sa činjenicama. On je ratni zločinac, a četništvo je kvislinški zločinački pokret'.

Raif Dizdarević, BiH, bivši predsednik Predsjedništva Jugoslavije: 'Riječ je o rehabilitaciji pokreta koji je izvršio najveće zločine u BiH, jednake onim koje je činio ustaški pokret. Ako se rehabilituje jedna ličnost koja je bila na čelu takvog pokreta, takve politike i takvih zločina, to je rehabilitacija svega onoga što je fašizam', smatra on.

Dr Branka Prpa, doskorašnji direktor Istorijškog arhiva Srbije: 'Pre svega na zahtev

za zvaničnu rehabilitaciju Draže Mihailovića gledam kao na političku odluku. Može mo da kažemo da je ceo taj proces rehabilitacije, zapravo, rezultat sadašnje države i politike. Mislim da nema istorijske osnove za njegovu rehabilitaciju, a ovo što se danas dešava rezultat je jedne nove ideologizacije’.

Dr Ivo Goldstein, profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, istoričar: ‘Ionako tešku situaciju u BiH, rehabilitacija Draže Mihailovića može samo pogoršati, ovakve ideje mogu dovesti samo do novog talasa istorijskog revanšizma. Liberalno-demokratska javnost, kako u Srbiji tako i u BiH i u Hrvatskoj, je zgrožena i tomu se protivi’.

Protest u Beogradu

ANTISEMITIZAM U FRANCUSKOJ

Iz strane štampe

U Francuskoj živi oko 5 miliona muslimanskih vernika, uglavnom poreklom iz bivših francuskih kolonija, kojima je posle povlačenja francuskih snaga omogućeno da se nasele u zemlji sa čijim zvaničnicima su saradivali. Takođe, u Francuskoj živi najveća jevrejska zajednica u Evropi sa oko 700 hiljada Jevreja. Francuske vlasti su često bile u situaciji da traže rešenja za nezadovoljnu veliku muslimansku zajednicu, koja smatra da je njen ekonomski položaj neopravdano lošiji u odnosu na domaće stanovništvo. Nezadovoljstvo je najčešće prenošeno na ulice i pretvaralo se u nerazumne rušilačke akcije. No, kad god nezadovoljnici nisu bili spremni da sagledaju realne razloge svog položaja u francuskom društvu, onda su, kao što se to vekovima dešava, glavne krivce potražili među Jevrejima. U glavama nezadovoljnih, usađeni antisemitizam, je bio dovoljan razlog da mladić, Mohamed Merah, star 23 godine postane serijski ubica. Koristeći motocikl kao prevozno sredstvo, ubio je prvo trojicu vojnika iz padobranske jedinice. S obzirom da su dva vojnika bili muslimani prvi trag je odveo policiju u potragu za rasistom, niko u tom momentu nije mogao da predvidi da će sledeće žrtve biti Jevreji. Nastavljajući ubilačku seriju, Merah je ispred škole u Tuluzu ubio rabina Jonatana

Sandlera iz Jerusalima, koji je privremeno predavao Toru u jevrejskoj školi, i njegovo dvoje dece. Tada je Mevorah ubio i devojčicu, kćerku direktora škole.

Predsednik Sarkozy je podigao mere obezbeđenja jevrejskih škola na najviši nivo i počela je potraga za serijskim ubicom. Ubrzo je policija pronašla motocikl koji je koristio ubica i krug je počeo da se zatvara. Ubica je pronađen u stanu u kome se krio, ali je odbio da se preda. U stan su upali specijalci policijske jedinice i likvidirali Mevoraha. U stanu je ispaljeno oko 300 metaka, od kojih je 20 pronačeno u telu ubice, koji je ranjen uspeo da skoči kroz prozor. Kada je utvrđen identitet ubice, veoma se brzo došlo do njegovih veza sa Al Kaidom.

Svet je bio zgrožen stravičnim zločinom izvršenim na nedužnoj deci. Istraga je dalje bila usmerena na eventualne pomagače u zločinu, ali se veoma brzo pokazalo da je Mevorah, i ako nije imao pomagače, imao dosta istomišljenika koji su odobravali njegov postupak. Našli su se i oni koji su kritikovali policiju zbog prekomerno upotrebljene sile. Predsednik Sarkozy nije dozvolio ni jednog trenutak da se dovede u pitanje opravdanost akcije specijalnih policijskih snaga. Taman se mislilo da je stavljena tačka na ovaj nemio događaj, kada su stigle nove uznemirujuće vesti. Učiteljica iz Ruena je tražila od Čaka da minutom ćutanja odaju poštu serijskom ubici, nazivajući ga žrtvom, a da su mediji izmislili njegovu povezanost sa Al kaidom. Učiteljica je istog dana suspendovana i zabranjen joj je ulazak u školu.

Stariji brat ubice, Abdelkader, je izjavio da je ponosan na ono što je njegov brat učinio. Abdelkader je zadržan u pritvoru bez obzira što je tvrdio da nema veze sa napadima na nedužne građane, jer su u njegovom automobilu pronađeni tragovi eksplozivnih naprava. Abdelkader je poznati radikalni islamista, koji je, kao i njegov brat ubica, održavao veze sa islamistima i van Francuske.

Nije prošlo ni deset dana od stravičnih događaja kada je u Parizu jedan 12-godišnji učenik na 100 metara od ulaza u jevrejsku školu, pretučen od starijih Čaka, koji su uzvikivali antisemitske parole.

Muslimanski zvaničnici u Francuskoj uplašili su se da će reakcije javnosti biti usmerene protiv muslimanske zajednice. Međutim, nema sumnje da je muslimanski fundamentalizam učinio svoje. Umesto „brige“, možda bi muslimanske vođe, ne samo u Francuskoj,

trebalo da učine mnogo više da bi suđi vot različitih verskih i građanskih populacija bio doveden u normalne civilizacijske tokove.

Da kažete mo još i to da je u istrazi otkriveno da je neposredno pre stravičnog zločina ubica boravio u Bosni i Hercegovini, gde je u organizaciji misterioznog udruženja „Poziv u Raj“ učestvovao na jednom od brojnih islamskih predavanja. Neimenovani zvaničnik jedne zapadne obaveštajne službe izjavio je da je Mevorah održavao kontakte sa grupom Alžiraca – mudža hedina, za koje se smatralo da su odavno napustili BiH.

Mevorah je boravio i u Izraelu, ali je sve vreme zadržan u pritvoru, pre nego što je ispraćen na aerodrom. Slobodno kretanje, bez viznog reži ma, svima nam je olakšalo kretanje, ali je zato bezbednosnim službama nametnulo nove zadatke. Mevorah u Izraelu nije uspeo da izvede ni jednu od svojih smrtonosnih akcija, ali je zato, na žalost, uspeo u Francuskoj.

ALBERT AJNŠTAJN – EINSTEIN

„Ako bi se moja teorija relativiteta dokazala kao tačna, Nemci bi rekli da sam Nemac, a Francuzi da sam građanin sveta.

Ukoliko bi se moja teorija pokazala kao netačna, Francuzi bi rekli da sam Nemac, a Nemci bi rekli da sam Jevrejin“.

UČENICI IZ JALŽABETA POSJETILI JASENOVAC

Piše Milivoj Dretar, Hrvatska

U sklopu terenske nastave iz povijesti osmaši Osnovne škole „Petar Zrinski“ iz Jalžabeta kod Varaždina posjetili su Javnu ustanovu spomen područja Jasenovac. Iako se o Drugom svjetskom ratu, velikim bitkama i političkim odnosima govorilo na satovima povijesti, sve je to bilo premalo u odnosu na posjet jednom od najstrašnijih mjesta iz rata – Jasenovcu. Svima je to bio prvi posjet jednom takvom memorijalnom mjestu pa su učenici bili pomalo uzbuđeni zbog posjeta Muzeju. *Očekivao sam da ću vidjeti ostatke logora, neke zgrade, promatračnice, više bunkera, topova, pušaka. Mislio sam da će biti strašnije, da će se vidjeti kosti čovjeka, rupe od metaka, slike logoraša,* rekao je jedan od učenika. U muzejskom kompleksu zadržali su se više od 3 sata: uz muzejske radionice, referate, obilazak logorskog kompleksa, neizostavan je bio i posjet Kamenom cvijetu. Minutom šutnje i polaganjem cvijeća u podnožje Cvijeta odana je počast svim nevinim žrtvama logora. Transportni vlak za žrtve i muzejski postav dojmio je učenike, posebno tama i neugodan miris koji su dočarali uga s

tog prostora. Nakon posjeta školska knjižnica je obogaćena sa 10 novih naslova vezanih za ratnu tematiku. *Šteta da samo mali broj škola u Hrvatskoj, oko 5 %, uključuje posjet Jasenovcu u svoje programe, iako su učenici u anketi većinom izjasnili da podržavaju ovakve posjete. Naša škola je jedna od vodećih u Hrvatskoj u poučavanju o Holokaustu i programu prevencije diskriminacije pa nam je posjet Jasenovcu važni dio nastave za koji smo se pripremali cijele školske godine. U takvom muzeju učenici mogu mnogo naučiti, ali što je važnije – steći dojam o progonima nevinih i razviti suosjećanje prema tim stradalim ljudima. Ako će to imalo djelovati pozitivno na razvoj njihove osobnosti, onda smo postigli svoj cilj,* rekao je prof. Milivoj Dretar. Nastavak terenske nastave se održao na poznatom izletničkom odredištu Podgarić na Moslavačkoj gori. Unatoč teškoj tematici, učenici su bili oduševljeni ovakvim vidom nastave.

Učenici Jalžabeta na putu do kamenog cveta

TRAGOM JEDNE FOTOGRAFIJE

Piše Cvi Loker

Fotografija potiče iz „Templhofa“, tj. začelja hrama iz Slavenskog Broda, a snimljena je avgusta 1931. godine. Snimkom je obeleženo osnivanje „Hašomer Hacair-a, odnosno, priključenje jugoslovenske grupe tom Svetskom skautskom pokretu. Ne mogu ovde dati istorijat toga poduhvata, ali ću nastojati da istaknem, po mom mišljenju, njegove bitne pojave.

Svega četiri godine docnije, u avgustu 1935. – na Svetskom kongresu Hašomer Hacaira u Poprad Velki, na planini Tatre u tadašnjoj Čehoslovačkoj, učestvovala je delegacija od 16 članova iz Kraljevine Jugoslavije.

Aprila 1941. fašistička invazija i rušenje zemlje, Jugoslavije, okončalo je deceniju plodne delatnosti tog pokreta u svim jevrejskim opštinama. Više nije bilo izleta, letnjih i zimskih logorovanja, te kulturnih javnih priredbi.

U pogledu ideologije, Hašomer Hacair usvojio je cionistički credo, želeći da istovremeno ostvari opšte čovečanski ideal socijalizma. Skautizam je obezbedio red i autodisciplinu, paralelno s ljubavlju prema prirodi.

Od istorijskih kretanja u Judaizmu ovaj pokret je preuzeo sledeće vrline: Od Haskala (prosvećenosti) koristio je hebrejsku književnost i slobodu mišljenja, a od Hasidizma primenio je primarni optimizam, tj. pesmu i zanos.

Naglasio bih još jednu karakteristiku: Umesto puko verbalnog cionizma Hašomer Hacair je u praksi primenio hebrejsku parolu „hagsama“ – ostvarenje alijom, tj. odlaskom u Palestinu.

Pomnije gledajući okupljene na ovoj slici, može se konstatovati da se većina prisutnih doista našla u Arecu. Navešću nekoliko primera. S desne strane vidimo Tibor Sabadoša, tada prvaka subotičke omladine, koji u Erecu postaje Tuvija Drori; Cvi Rotem iz Zagreba, prvak još iz vremena Saveza židovskih omladinskih udruženja, kasnije u Haifi i Tel Avivu, urednik dnevnika „Davar“ i više godina predsednik Hitahduta (Udruženja Jevreja iz Jugoslavije). S leve strane: Leo Sandel iz Slavenskog Broda, bio je među osnivačima kooperativne mošave Kidron; u sredini je grupa zagrepčanki, Šošana Kaiser i Martha Loewinger, sa Slavkom Weisom, uzeo ime Hilelu Livni, saosnivač kibuca Šaar Haamakim. Među onima koji sede su Šraga Šlezinger iz Subotice, član kibuca Mišmar Haemek.

O ulozi članova Hašomer Hacaira u partizanima, valjalo bi posebno pisati. Da kažete mo jedino to da je učešće bilo značajno, kako kvantitativno, tako i kvalitativno. Oba oblika te pojave prikazana su u radu Jaše Romana, „Jevreji Jugoslavije 1941.-1945. Žrtve genocida i učesnici Narodno-oslobodilačkog rata. Tako će su vidljivi u 5 tomova dela „Mi smo

preživeli“, u izdanju Jevrejskog muzeja iz Beograda. O životnom putu i doprinosu Jevreja iz bivše Jugoslavije Izraelu može se pročitati u knjizi Tjeni Lebl „Juče, danas...“

GRAČANICA KAO JERUSALIM

RTS, mart 2012.

Srpska sveta mesta na Kosovu: Gračanica, Visoki Dečani i Pečka patrijaršija od sada su u rangu svetski svetih mesta poput Jerusalima, Vatikana i Meke.

Krajem prošlog veka albanska iredenta je uništila preko stotinu crkava i svetih mesta na Kosovu. Odluka o zaštiti je doneta u Briselu, na sastanku kome je prisustvovao i predsednik Evropske komisije Žoze Manuel Barozo. On je istakao da je neophodno obezbediti posebnu zaštitu za srpske svetinje na Kosovu.

„Manastiri bi trebalo da budu izvor dijaloga među kulturama, a ne konflikta“, rekao je Barozo.

Čim budu završene analiza i studija o tome, biće usvojena međunarodna deklaracija koja će propisati stepen zaštite za srpska sveta mesta na Kosovu.

Skupu je prisustvovao i profesor Pravnog fakulteta u Beogradu Sima Avramović. On je rekao da je bilo bitno utvrditi razliku između pravne zaštite mesta koja su u „prijateljskom“ okruženju, poput Svete Gore ili Vatikana i, sa druge strane, onih mesta koja to nisu, kao npr. Jerusalim ili Kosovo.

„Veliki je uspeh to što će srpski manastiri imati isti tretman kao i Jerusalim. To će pružiti dodatne garancije očuvanju srpskog identiteta“, zaključio je Avramović.

Manastir Gračanicu, remek – delo srednjovekovne srpske arhitekture, je sagradio kralj Milutin 1321. godine. Manastir se nalazi u selu Gračanica, 10 km. udaljen od Prištine, administrativnog centra Kosova i Metohije.

KUMRANSKI SVICI

PRE 65 GODINA SVET JE DOBIO
NEIZMERNO ARHEOLOŠKO, KULTURNO
BLAGO, A JEVIJEVI DOKAZ
KONTINUITETA

Piše Milan Fogel

Eugen Moše Verber (1923.-1995.) iz Beograda, ugledni prevodilac, književnik, poznati glumac, a pre svega poznat laičkoj i naučnoj javnosti kao poznavalac jevrejske istorije i kulture, preveo je, između ostalog, Talmud – izabrani tekstovi, a širom sveta je postao poznat po prvim studijama Kumranskih rukopisa koji su 1947. otkriveni u pećinama pored Mrtvog mora. Knjiga koja je objavljena pod istim naslovom 1982. godine i danas je jedna od najčešće citiranih u svetu. Eugen Verber je u knjizi opisao i kako se došlo do ovog epochalnog otkrića, koje je potvrdilo neke tvrdnje, a istovremeno opovrglo nagađanja koja nisu imala materijalnu podlogu. Kao u nekom najinteresantnijem avanturističko-kriminalističkom romanu, saznali smo da je za ovo otkriće najzaslužniji beduinski pastir, koji je u blizini pećina čuvao ovce. Dalje nas Eugen uvodi u svet trgovaca arheološkim predmetima, kojima je važna samo zarada i zbog kojih je tek čitavu godinu kasnije došlo do prvih velikih otkrića rukopisa. Istraživanja i pronalaženje rukopisa završeno je tek 1956. godine, a danas se tačno zna šta je sve sadržano u Kumranskim rukopisima, pošto je Univerzitet u Jerusalimu 1991. godine skinuo oznaku tajnosti i time omogućio istoričarima i teolozima iz celog sveta da svestrano prouče ove rukopise.

U 11 pećina pored Mrtvog mora pronađeno je skoro 900 tekstova iz perioda od 168 godine pre nove ere do 233. godine posle Hrista. Tekstovi su uglavnom religijskog sadržaja. Pored ranih primeraka Tore, među rukopisima se nalaze himne, psalmi, kalendar, koji se razlikuje od zvaničnog sveštenečkog i drugi tekstovi. Naučni radnici su postavili više pitanja za koje traže odgovore. Na primer, zna se da su u Kumranu živeli Eseni, ko su oni? Kako su ti rukopisi stigli u Kumran? Ko ih je pisao? Kakva je veza između ranog hrišćanstva i Esena, odnosno Kumranskih rukopisa?

Najnovija istraživanja govore da su naučnici blizu rešenja, iako se neke teze i danas baziraju na pretpostavkama. Većina naučnika se slaže da su Eseni Jevreji, koji su se odvojili, ili su bili isterani iz Hrama u Jerusalimu, jer su se Eseni, po toj teoriji, čvrsto držali izvornih svetih knjiga, a u to vreme su razna tumačenja menjala prvobitne postavke. Zbog toga ih mnogi nazivaju sektom, koja je htela da se odvoji od sveštenstva iz hrama u Jerusalimu.

Međutim postoje i druga mišljenja, da su Eseni, u stvari, bežali pred Rimljanima, koji su 70 godine srušili Drugi hram, i sa sobom su poneli svete knjige. Rimljani su nastavili potragu za Jevrejima, koji nisu priznavali njihovu vlast (setimo se Masade za vreme prvog ustanka protiv Rimljana, takođe na obalama Mrtvog mora), te je sasvim moguće da su tekstovi iz sigurnosnih razloga zavijeni u platna i stavljeni u ćupove, koji su potom sakriveni u pećinama Kumrana. Naučnici su preko platna u kome su bili zavijeni papirusi i koža, na kojima su pisani tekstovi, došli do delimičnog odgovora o poreklu tekstova. Naime, u početku se verovalo da su Eseni napisali sve te tekstove, ali različite vrste tkanina dokazuju da su rukopisi u Kumran stigli sa raznih strana. Naravno, to nije opovrglo tezu da su Eseni sami napisali deo tih tekstova, pogotovo onih koji govore o „Ratu sinova svetla“, koji se bore protiv „sinova tame“ ili o pravilima života u esenskoj zajednici i drugih tekstova sa drugačijim tumačenjima od onih tada važećih. Tekstovi Esena su bili uvijeni u bela platna, nasuprot običajima tog vremena, kada je preovladavala vuna i jarke boje. Belo platno, bez ukrasa, pripisuje se skromnosti Esena, što ne znači da su bili siromašni, a sve govori da je njihova imovina bila zajednička. Istraživanja govore da su se bavili grnčarijom, gajili životinje, pravili med i prodavali svoje proizvode. Ispitivanjem tekstila naučnici su došli do zaključka da Eseni sigurno nisu bili siromašni, jer sudeći po odeći koja nije bila krpljena, ili na tekstilu u koji su bili zavijeni rukopisi, osim u samo jednom slučaju, nije bila ni jedna fleka ili neka druga nečistoća. Pored toga, u iskopinama je nađen novac. U naselju, u kome su živeli, pronađene su mikve, koje očigledno govore da su se Eseni strogo držali ritualnih obreda i higijene. Sve to govori da su se Eseni, koji su sebe nazivali „sinovi svetla“, „pravednici“ itd. skoro potpuno povukli iz društvenog života i da su bili nezavisna ekonomska zajednica.

Prema nekim teološkim teoretičarima, pretpostavlja se da je Isus neko vreme boravio sa Esenima ili da je – preko Jovana Krstitelja – bio dobro upoznat sa njihovim zakonima i da je od njih preuzeo neke postavke koje je propovedao. Istovremeno je i kritikovao njihova učenja, ne direktno, ali su uočene određene razlike između njegovog učenja i pravila kumranske zajednice. S obzirom da je za jevrejsku sveštenu oligarhiju bio

buntovnik, koji menja večite zakone, u tim razlikama se traže koreni hrišćanstva. Ne može se sa sigurnošću reći da je odrećena sekta izvršila dominantni uticaj na Isusa, ali se sa sigurnošću zna da je on bio Jevrejin i da je želeo da reformiše jevrejsku veru. Verovatno je zbog toga i stradao, jer se sveštenička oligarhija uplašila njegovih radikalnih, drugaćijih pogleda na verske postulate. Međutim, i danas hrišćanska crkva podjednako poštuje Stari i Novi zavet, što nesumnjivo ukazuje da je hrišćanstvo samo mlaća sestra jevrejske religije koja postoji više hiljada godina. Pronađeni rukopisi u pećinama Kumrana dokazuju još jednu veoma važnu stvar, a to je da se jevrejska vera hiljadama godina nije menjala i da je do danas sačuvala svoj izvorni oblik.

SARAJEVSKA HAGADA

Izvor: Više napisa iz Sarajevskih medija

Jedna od najvrednijih - verska, kulturološka, istorijska - i najskuplja knjiga u vlasništvu Zemaljskog muzeja u Sarajevu je Hagada. Ova verska jevrejska knjiga nastala je u 14. veku u Španiji, a u Sarajevo je doneta u 16. veku. Porodica Kohen, u čijem vlasništvu se nalazila Hagada, 1894. godine je budzašto prodala ovu vrednu knjigu Zemaljskom muzeju u Sarajevu i od tada je Hagada vlasništvo države.

Za vreme ratova devedesetih godina prošlog veka, kada je počeo i završio se, nadajmo se, raspad Jugoslavije, Jevreji u Sarajevu, i ne samo oni, bili su zatečeni glasinama da je ovo izuzetno delo prodato strancima, da bi se za te pare kupilo oružje za rat, koji je besneo u Bosni. Niko nije sumnjao u istorijsku, a i novčanu, neprocenjivu vrednost knjige, pa su počele da kruže glasine kako su američki Jevreji ponudili da muzej ispune zlatom, samo da dobiju Hagadu. Istina je da su mnogi pokušavali da kupe Hagadu, ali je istina i da su pokušali da je ukradu, kao, na primer, nacisti za vreme Drugog svetskog rata, ali je Hagada tada jednostavno nestala – po nekim pričama bila je sakrivena ispod poda u jednoj sinagogi.

Za vreme rata devedesetih Hagada je spašena pod dramatičnim okolnostima. Naime, Muzej se nalazi preko puta kasarne „Maršal Tito“, u kome je bila stacionirana vojska JNA. To je 1992. godine bila prva linija fronta između sukobljenih građana Sarajeva. Pod kišom metaka i opasnošću da svi izginu, prof Imamović, kasnije direktor Muzeja, i četvorica pomagača, izneli su Hagadu iz Muzeja i sklonili je u depo Narodne banke Bosne i Hercegovine.

Daleko od očiju javnosti, Hagada je živelu svoj miran i siguran život, a pojedinci su počeli da

plasiraju priče o trgovini sa knjigom koja je uvršćena u spisak unikata svetske baštine. Te priče nisu prestale do pred kraj rata u BiH, 1995. godine, kada je na proslavu Pesaha u prostorije Jevrejske opštine u Sarajevu, lično Alija Izetbegović, tada predsednik BiH, sa saradnicima doneo Hagadu, da se uveliča jevrejski praznik. Time su konačno demantovane sve priče o prodaji Hagade, ali su pokrenuta nova pitanja. Da li je Hagada, time što je izneta iz depoa Narodne banke, ugrožena od zuba vremena i nestručnog rukovanja? Pitanje je sigurno na mestu, ali bar su članovi jevrejske zajednice u Sarajevu imali priliku da je vide uživo. Iako je urađena izuzetno kvalitetan reprint Hagade, svi žele da vide original, što je bar Jevrejima u Sarajevu bilo omogućeno.

PREDRAG MANDLBAUM

Pogled.Ba, Mostar

Ove godine je na prostorima bivše Jugoslavije zabeležen jedna od najjaćih zima proteklih godina. Sneg je okovao mnoge puteve i bez specijalnih vozila, ili bar guma, putevi su bili neprohodni. Sneg je u ogromnim kolićinama pao i u Mostar, koji je poznat po blagoj zimi, jer dolinom Neretve preko cele godine stiže topao vazduh sa Jadranskog mora.

Drža vljanin Izraela, roćeni Mostarac, priskoćio je u pomoć zaposlenima u Domu zdravlja u Mostaru.

Novinar „Pogleda“ je zabeleži o: „Iz mostarskog Doma zdravlja zahvalili su Predragu Mandlbaumu, koji je jućer dovezao i ustupio na korišćenje Domu zdravlja Mostar svoje osobno vozilo Subaru 4WD“.

Vozilo je odmah stavljeno u promet i prevezlo svoje prve pacijente. U ime pacijenata i djelatnika, iz Doma zdravlja Mostar iskreno su zahvalili na ovom humanom gestu.

Humanost na delu

NOVI HRVATSKI PRAVEDNICI

Piše Milivoj Dretar, Hrvatska

Novim hrvatskim Pravednicima među narodima

proglašeni su 14. ožujka Drago i Draga Šmidlehner iz Ludbrega, a Yossi Amrani, izraelski veleposlanik u Hrvatskoj, svečano je uručio

priznanje njihovom pranećaku Ivici Šmidlehneru. Svečanost se održala u ludbreškoj gradskoj vijećnici uz nazočnost mnogih uglednika i novinara. Prigodni govor je održa o gradonačelnik Marijan Krobot, Saša Skenčić, predstavnik Ministarstva znanosti i obrazovanja te veleposlanik Amrani. Svečanosti je prisustvovao i Predrag Štromar, župan Varaždinske županije. Učenici Osnovne škole Ludbreg te Glazbene škole izveli su umjetnički program.

Obitelj Šmidlehner je 1942. udomila petogodišnjeg dječaka Dana Flescha (Shelef) iz Zagreba čiji su roditelji odvedeni u ustaški logor Jasenovac gdje su stradali. Mali Dani živio je u selu Selniku kod Ludbrega sa svojim udomiteljima, a iako su Selničari znali da se tu skriva mali Židov, nitko ih nije odao. A kako je opasno bilo, mođe se zaključiti po tome što je Ludbreg u toku rata nekoliko puta mijenjao gospodare – od ustaških i nacističkih trupa do partizana. Nakon što ga je ujak 1946. odveo iz Ludbrega, sa sestrom koja je isto spašena, Dani je emigrirao u Izrael. Bilo je potrebno čak 43 godine da se vrati u Selnik vidjeti svoje spasitelje. No Drago je već odavna umro, a Draga je živjela u obližnjem rodnom selu Hrastovskom. Kratki susret prošao je pun emocija. Poslije je Dani Dragi slao pakete s odjećom i novcem sve do njene smrti. Svoja najranija sjećanja te život u Selniku, Dani je opisao na nekoliko stranica svjedočanstva koje je pohranjeno u Arhivu Yad Vashema. Proglašenje Šmidlehnerovih za Pravednike bila je jedna od posljednjih Danijevih želja, a njegova sestra Dina je obećala to ispuniti. Uz pomoć Miriam Steiner Aviezer, članice Komisije za proglašenje Pravednika i ludbreškog povjesničara Milivoja Dretara, to se i ostvarilo. Prema nekim najavama, ludbreški bi kraj mogao dobiti još nekoliko Pravednika čiji se slučajevi još obrađuju.

SUSRET SA DVA EVROPSKA ADMIRALA

Piše Cvi Loker

Čini mi se da nije svakidašnje upoznati i sarađivati s admiralima, stoga želim da objavim moja iskustva u tom smislu. Tokom moje diplomatske službe došao sam u vezu s dva jevrejska admirala, prvo u Italiji, pa zatim u Francuskoj.

Kada sam stigao u Rim – 1957 g. – kao savetnik Ambasade, postavilo se pitanje ko će predstavljati Ambasadu u loži - Bnai Berith "Elijah Benamozegh", - Italijanski filozof i kabalist (1823 – 1900), nakon što se Simon Yallon vratio u Izrael. To je bila praksa, pa mi je Ambasador Elias Sason namignuo da ja primim tu funkciju. To je u stvari bila naredba šefa.

Iako po svetoženju baš ne naklinjem elitističkim pokretima, ma kako korisno ovi mogu delati, prihvatio sam to u duhu "naredjenje – izvršenje" te se registrovao u ložu, između ostalog, na predlog Ervina Blayera, s kim se upoznao i prijatelji, te koji je bio formalno sponzor mog ulaska u ložu. On je imao štamparsko preduzeće u Rijeci/Fiume, ali kada je taj grad potpao pod Jugoslaviju, Bleyerovi su se preselili i ponovo otvorili štampariju, ali ovaj put u Rimu. Supruga Ervinova, Malvina, bila je predsjednica ADEI ("Ženska cionistička grupa", t.j. lokalni WiZO).

U loži sam naišao na zanimljive ljude, no glavno je činjenica da je predsjednik iste bio admiral Getullio SADUN. Bio je to veoma ljubazan i simpatičan čovek, od njega čuvam jedno lično pismo.

Posle Rima, bio sam u Jerusalimu do 1962 g., kada sam postavljen za generalnog konzula u Parizu. Glavni zadatak te funkcije bilo je održavanje veza s mesnim jevrejskim organizacijama, a tada je predsjednik "Consistoire Central" (Saveza opština) bio također admiral, ali francuske mornarice, Louis KAHN. I s njim sarađivao svih pet godina mog boravka u Francuskoj. I on je bio impresivna ličnost. Njegova je supruga bila fenomen, kao prva Jevrejka koja je doktorirala u rudarstvu.

NOVI OLIMI

Članovi Hitahduta žele dobrodošlicu i da se što pre snađu u novoj sredini novim useljenicima **Ivoni Janković i Matiji Jovanoviću** Miri Derman i Lili Papo, Komisija za nove useljenike

KOMPILACIJA ZNAMENITIH JEVREJA SRBIJE

Piše Nenad Fogel, predsednik Jevrejske opštine Zemun

Knjiga ZNAMENITI JEVREJI SRBIJE pionirski je pokušaj da na jednom mestu učini dostupnim biografije Jevreja koji su *značajno doprineli* svekolikom razvoju Srbije u poslednjih 200 godina. Više od dve godine rada, pre svega veliki trud istraživača koji su prikupili skoro 400 biografija, izgleda da je postao kamen spoticanja u odlučivanju ko će od njih dobiti mesto u „Galeriji Zasluga“. Šta je to što je moglo da opredeli veliki redakcijski odbor da nekoga uvrsti u štampano izdanje knjige (postoji i elektronsko izdanje) nije baš sasvim jasno. Na kraju smo dobili leksikografski prikaz Jevreja koji jesu živeli na tom području, ali nismo dobili ono osnovno, *njihove zasluge*, sažete u kratkim leksikografskim odrednicama. Naime, ako se pažljivo isčitavaju kratke crtice iz biografija, ne može se otići utisku da u većini nema informacija o njihovom doprinosu „razvoju srpskog društva“. Činjenica da je neko doktorirao, bio profesor na univerzitetu, završio fakultet, nije i ne može biti merilo da se uvrsti u knjigu. Doprinos pojedinaca lokalnoj sredini, gledano iz vizure globalnog doprinosa razvoju Srbije, ne mogu biti dovoljni da se svrstaju u kategoriju ZNAMENITIH. Po priznanju urednika knjige A. Gaona, bilo je dilema oko toga ko treba da se nađe u knjizi: mrtvi ili živi, onima koji su zaista živeli u Srbiji ili i o onima koji su živeli u drugim državama, koje su postojale na tlu sadašnjih granica; samo o „domaćim Jevrejima“ ili i strancima koji su se rodili na tlu Srbije ...

Objavljeno je 289 biografija, koje pokazuju nedoslednost u poštovanju osnovne ideje o pisanju knjige o doprinosu Jevreja razvoju srpskog društva. Ovo se posebno odnosi na poslednju kategoriju, Jevreji koji žive ili su živeli u inostranstvu. Ipak, neko ko se potpisao kao Izdavač, osetio je potrebu da u Predgovoru napomene da su u knjigu uvršteni i oni koji su „uspeli“ u inostranstvu. To je čini se najbolja ograda od kritika, zbog čega je uvedena ta kategorija. Ako je namera bila da se na jednom mestu sakupe biografije Jevreja koji su živeli u Srbiji, onda pokušaj da se selektivno uvrste nekolicinu onih koji su svoj stvaralački vek proveli u drugim državama, dovodi u pitanje i samu ideju pisanja ovakve knjige. Ili je trebalo dati sasvim precizan naslov ili ih nije trebalo uvrstiti u leksikon. Imajući u vidu burnu istoriju Srbije, bilo je za očekivati da se u knjizi pojave samo oni Jevreji koji

su stvarno živeli na teritoriji države Srbije. Mogli bi da počnemo od Zemuna. To se na primer odnosi na Jehudu Ben Alkalaja, koji je živio u Zemunu, koji je tada pripadao Austrougarskoj, a život okončao u Palestini. Kakav je to uticaj na Srbiju moglo da ima njegovo pisanje, kada se zna da je pisao na nemačkom, a većinu dela je napisao na hebrejskom. Njegov rad je, u stvari, bio posvećen ideji da svi Jevreji napuste Srbiju, naravno i njegovu državu Austrougarsku. Drugi primer, novijeg datuma odnosi se na Tomija Lapida. Naime on je, prema ponuđenoj biografiji, sa 17 godina napustio Srbiju i svojim radom prevashodno zadužio Izrael. Koliko je bio vezan za Srbiju najbolje govori podatak da je u jednom intervjuu, koji je dao nakon uspeha na izborima u Izraelu, odgovorio da očekuje mesto ambasadora u Mađarskoj! Ne istovetnih, takvih slučajeva ima još nekoliko: Dan Rajzinger (sa 15 godina napustio Srbiju), Raul Tajtelbaum (sa 18 godina napustio Srbiju), Pinkas Haim – Mile (napustio Srbiju sa 20 godina), Vesna Najfeld (nakon diplomiranja emigrirala u Ameriku)... da ne bi bilo zabune, ovim nikako ne dovodim u sumnju njihova dostignuća u oblastima u kojima su delovali i još uvek deluju.

Kao primer loših kompromisa mogu se navesti biografije, koje više priliče rubrici zanimljivosti, a njih je u knjizi bilo najmanje tri (Amar Isak, Amar Josif i Mark Filip). O svakom od njih napisano je dve-tri rečenice?!

Urednik je, pored ostalog, morao da se potruži da forma pisanja bude ujednačena. Tamo gde se objektivno moglo pisati mnogo sadržajnije, pisalo se samo ono osnovno. Tako smo dobili samo osnovne podatke o našim velikim piscima Danilu Kišu i Davidu Albahariju. Sa druge strane u pomanjkanju podataka o stvarnim doprinosima pojedinaca, veliki prostor posvećen je nebitnim podacima, tipa: kako su se spasavali tokom Drugog svetskog rata, da li su bili učesnici NOBa, koliko je članova njihovih porodica stradalo, gde i kada, itd, što sigurno nije doprinos razvoju Srbije.

Imajući u vidu da je promocija upriličena u Zemunu, neko ko je upoznat sa biografijama Jevreja iz Zemuna, moram da spomenem nekoliko imena koja nisu obuhvaćena ni u štampanom ni u elektronskom izdanju. Porodica Farhi: Dr Ješa Farhi, Fric Farhi, Josef Farhi, druga loza, Albert Farhi, i njegova uspešna deca: Bata, advokat u Cirihi, Moni, vlasnik više bioskopa u predratnom Beogradu, Lela postala spiker na BBC-ju, Josef Sason,

berzanski trgovac, Aladar Polak veliki cionista i pesnik, Jakov Ćak Ćelebi inovator i stručnjak u oblasti vatrogastva, Moric Binder - industrijalac, Dr Arnold Šen, Dr Hinko Urbah - nadrabin, Gabrijel Polgar i sin Zoltan – industrijalci, veliki donatori siromašnih stanovnika Zemuna, Lazar Zonenfeld - industrijalac. Svi oni zasluđuju da se na osnovu biografija objavljenih u knjizi i sami nađu među onima koji su doprineli razvoju srpskog društva.

Na kraju, pored toga što na koricama nema naslova knjige, najviše smeta što u knjizi nema sadržaja ili bar indeksa sa imenima i stranicom na kojoj se nalazi pojedina odrednica.

I na samom kraju citiraću deo iz Predgovora, a na vama je da ocenite, posle čitanja knjige, da li se redakcijski odbor toga i drđa o. „U ovom slučaju kriterijum je bio jasan: osnovni uslov za pisanje je doprinos pojedinaca opštoj stvari, ugledu i dostojanstvu drđa ve u kojoj su ponikli ili su u njoj proveli deo ti vota“.

PROFESOR dr JOVAN RAJS

Piše Miloš Drašković, Švedska - Izvod

Jovan Rajs je u Švedskoj poznato ime i autoritet u oblasti sudske medicine. Penzionisani profesor na Karolinskom institutu, Jovan Rajs je u ovdašnjoj štampi proglašen opunomoćenikom učutkanih, što je kasnije bio naziv njegovog autobiografskog romana. Profesor Rajs je danas ponovo u centru kulturne javnosti. Razlog je pozorišna predstava „Jesi li sreo Hitlera?“, inspirisana tekstovima iz istoimene knjige i romanu „Opunomoćenik učutkanih“, u kojoj je Rajs dobio i glavnu ulogu, gde glumi samoga sebe. Pomenuta dva romana profesora Rajsa objavljena su na švedskom jeziku i izazvala su veliku pažnju kulturne javnosti. Zbog toga je Rajs pozivan da na javnim skupovima govori o danima koje je proveo u rodnom Bečkereku i vremenu okupacije. U školama je često morao da odgovara na pitanje „Da li ste se sreli sa Hitlerom?“ - otuda i potiče naslov drugog romana uvaženog profesora. Na postavljeno pitanje Jovan Rajs odgovara: „Ja i dalje susrećem Hitlera. Svaki dan. Kad neko hoće da ima moć nad slobodnim ljudima i da ih ponižava zbog različite boje kođe, drugačije vere ili što dolazi iz druge kulture. Hitler živi kroz sve vrste fundamentalizma. Hitler živi kroz nedovoljno poštovanje jedinstvenih vrednosti svakog čoveka“.

Oba romana Jovana Rajsa, kad se počnu čitati, teško se mogu ostaviti. Autor se živo seća tih dana i godina, opisuje ih uverljivo, kad treba taman toliko napravi iskorake do sadašnjeg vremena, da bi svojom ti votnom pričom ostavio snažnu u poruku o dubini zla i potrebi da se ono razobliči.

Jovan Rajs je rođen 1933. godine u zemlji koje više nema, u Jugoslaviji. Njegov rodni grad se zvao Veliki Bečkerek. Taj gradić u Vojvodini imao je iza sebe, kao i čitav Balkan, burnu prošlost i njegova karta je puno puta prepravljana. U svom autobiografskom delu Rajs piše da se grad pre Prvog svetskog rata zvao Nač Bečkerek. Pošto se Austrougarska, kome je grad pripadao, raspala posle Prvog svetskog rata, grad je prekršten u Veliki Bečkerek, što nije zvučalo tako mačarski već više srpski. Pošto je formirana Jugoslavija uskoro je grad dobio novo ime, Petrovgrad, nazvan po kralju Petru I, oslobodiocu. U tom gradu je rođen Jovan Rajs, ali tu se ne završava priča o nazivu grada. „Tokom proleća, kada su Nemci umarširali i okupirali Jugoslaviju, ime grada je ponemčeno u Gross Btschkerek. Pošto je grad oslobođen od Nemaca, namera je bila da se izbace sva nemačka i stara kraljevska imena i izabrano je ime Zrenjanin, po jednom neustrašivom partizanu“, piše Rajs, dodajući kako sam Bog zna kako će se grad zvati kad on umre.

Okupacijom Jugoslavije za vreme Drugog svetskog rata stvarani su radni i privremeni logori za Jevreje i Srbe. Tada je u gradu živelu 1278 Jevreja, kako piše na spomen ploči podignutoj na zgradi koja je bila privremeni logor. Odatle su transportovani u logore smrti. Rat je preživelo samo 38 zrenjaninskih Jevreja. Jedan od njih je bio Jovan, jedini preživeli član brojne familije Rajsovih.

Dina i Jovan Rajs na Bejahadu

Da kažemo na kraju da profesor Rajs, zajedno sa veoma aktivnom suprugom Dinom, često učestvuje na manifestacijama i van Švedske, gde govore o strahotama Holokausta. „Govorimo na mestima gde niko do sada nije govorio o Holokaustu u Jugoslaviji. Austrijski đaci izgleda nikad nisu čuli za Holokaust“, kaže prof Rajs, a mi mu želimo da njegov i rad njegove supruge u budućnosti doprinese još boljem razumevanju među narodima, da se više nikad ne ponovi zlo koje je toliko unesrećilo ne samo jevrejski narod.

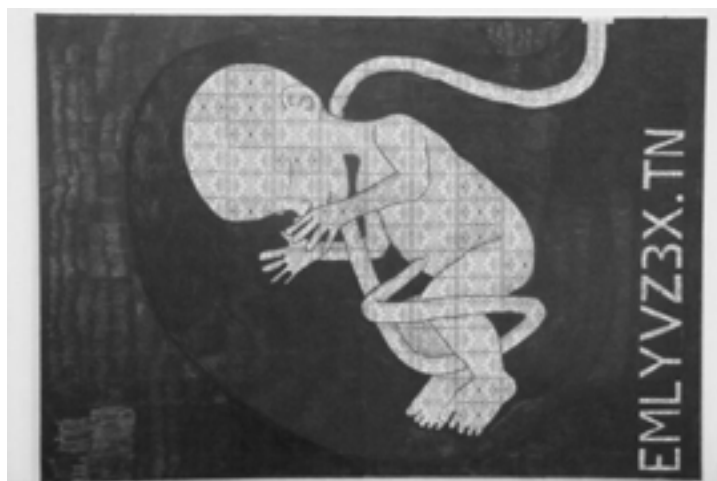
T O T M

Vesti, piše Aleks Pasternak,
(preveo sa ruskog D.M.)

Zgrada Elit u Ramat-Ganu, gradu-satelitu Tel Aviva, u kojoj deluje akademija za multi-art Shenkar, danas je okružena ogromnim modernim oblakoderima Dijamantske berze. Preostala je kao poslednja oaza stila Bauhaus u tom kvartu. U galeriji *Patti & Ernest Worth* ovog zdanja, 22. marta 2012. predstavio se diplomac akademije Tin Mihalek (rođen 1981, doseljen u Izrael 1991).

Na prethodnim studentskim izložbama Mihalek se istakao zanimljivim pristupima performansima i oneobičavanjima izložbenog prostora (npr. rupama na zidu galerije, kroz koje su posetioци mogli da vide ili okolni pejzaž, ili autorove objekte, ili sopstveno oko u ogledalu).

Ovoga puta mladi umetnik je ostvario sveobuhvatnu izložbu u kojoj su zastupljeni i ambijentalnost, i preformans, i konceptualnost, i asocijativnost, i oneobičavanje, i intervencija, i mistifikacija. Ukratko, svi pravci savremene umetnosti koherentno su uklopljeni u postavku izložbe.

Izložbena prostorija je osmišljena-dizajnirana-koncipirana od poda do tavanice, i na podu i na tavanici, po svim zidovima, pod zidom, nad zidom, iz zida, na zidu, kraj zida, uza zid, kroz zid. Prostor se time proširuje ili sužava, dimenzije se magijski prepliću. Objekti i slike postavljeni su u raznim nivoima, u raznim pravcima i smerovima. Posmatrač ih gleda ili u visini očiju, ili iz ta blje perspektive, ili iz ptičje perspektive. Mora čučnuti ili se propeti na prste da sve sagleda. Mora GLEDATI i ispred i iza, i gore i dole, i levo i desno, naglavačke, popreko, a usput i dodirnuti (taktilnost!), promešati karte, kotrljati loptu ili kuglu... Posmatrač se oseća i kao da je u hermetički zatvorenom prostoru, i kao da je na ulici (bacajući "obojen pogled" kroz obojeno staklo prozora). U tamnom ogledalu može videti svoj odraz i odraz cele prostorije. A odozgo, iznad svih

slika, neprestano nas sa ekrana posmatra kamerom snimljeno oko. Posmatra nas, trepće. Je li to možda naše oko koje posmatra izložbu? Ili „svevideće oko“...

Pogledaš li na pod, koji je od keramičkih pločica, vidiš i na njemu umetnikovu intervenciju: umesto kvadrata i linija – nalepljeno je nekoliko raznobojnih kvadrata u sasvim drugim pravcima i smerovima, narušavajući strogost i ordinarnost geometrije poda.

Pod zidom se nalazi "kuća od karata", u uglu kutija sa magijskom staklenom kuglom, po podu se kotrlja drvena kugla-lopta sa nemuštim znakovima. Nad zidom – kosti. Suhe kosti.

Ossa arida!

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הַנְּבִיאַ עַל־הַעֶצַּץ מוֹת הָאֵלֶּה וְ. מֵרֶת אֲלֵיהֶם
הַעֶצַּץ מוֹת הַיַּבֹּ שׁוֹת שְׁמֵעַ. דְּבַר־יְהוָה

O suhe kosti, čujte riječ Jahvinu! Kost bez srži. I to samo dve. Muška i ženska?

Uz navedene magijske, sudbinske simbole i objekte (karte, kugle, kosti), čitava izložba poprima karakter igre sa sudbinom, srećom, slučajem. Proročanstva i gatanja, igre slučaja i neumitnosti sudbine. Stoga je simboličan i sam naslov izložbe, koji je označen i na početnoj slici: TOTM. To su inicijali male umetnikove porodice: **T**(in), **O**(r, njegova supruga), **T**(omi, njihov sin), **M**(ihalek). A pri tom je prva asocijacija na slova TOTM – totem!

TOTM ili totem, slika sa centralnog diptiha na južnom zidu, zapravo je kolaž od karata. Njen pandan, „slika“ embriona, takođe je kolaž od karata. Karte, za igranje (pokera, preferansa, bridža, tablića), ali i za gatanje, proricanje sudbine – crvena su nit koja nas vodi kroz celu izložbu.

Sa plafona vise cipele TOTM-a: umetnika, njegove supruge, malog sina. Drugi viseći objekat takođe sadrži karte, sa nacrtanim slikama i simbolima, u kombinaciji sa slučajno „zalutalim“ predmetima (poput kore od banane).

Na mnogim slikama pojavljuju se tajanstvena slova, brojevi, koji su kao slučajno prostrti po površini slika ili objekata. Ponekad, kao na završnoj slici izložbe, redosled slova daje i određeni smisao: slova KPCT pisana latinicom ne predstavljaju ništa, ali pisana ćirilicom znače KRST!

Na zapadnom zidu galerije je ogroman „tanjir“, satelitska antena. Kad se približimo, vidimo da je prekriven „socom“, talogom od kafe – kao

pri proricanju sudbine iz kafene šoljice. Na kraju, u odlasku, moćete uzeti i „vizit-kartu“ izložbe, koja je takođe kreirana od karata za igranje.

Smisao u besmislu, besmisao u smislu, neumitnost sudbine ili iskakanje iz nje – sve je to na ovoj izložbi u stvari samo jedna velika IGRA homo ludens-a.

Ako je na prethodnim izložbama Tin Mihalek pokazao da ima šta da kaže i zna kako to da iskaže, ovom izložbom je sasvim zrelo dokazao da ume da osmisli izložbu koja nikog ne moće da ostavi ravnodušnim.

ŠLEZINGER KOD ŠLEZINGERA

Piše Dušan Mihalek

Beogradska pijanistkinja Jasmina Janković izvela je izuzetno zanimljiv i zapaćen koncert, koji je 3. marta 2012. održan u ciklusu „Ervin Šlezinger“ u Tel Avivu. Ovi koncerti održavaju se pod pokroviteljstvom počasnog konzula Hrvatske u Izraelu g. Samuela Šlezingera, jednog od najistaknutijih privrednika Izraela. Na prethodnih deset koncerata nastupali su umetnici iz Hrvatske, Srbije, Nemačke i Izraela. Ciklus „Ervin Šlezinger“ postao je tokom nekoliko poslednjih godina prava oaza muzike iz bivše Jugoslavije na tlu Izraela.

Upornim istraživačkim radom, Jasmina Janković je na svetlo dana iznela zaboravljene kompozicije sa samog praskozorja umetničke muzike u Srba i Hrvata, pionira muzičkog stvaralaštva u ovim krajevima. Zanimljivo je da su osnivači muzičke tradicije Srba i Hrvata bili Jevreji – Josif Šlezinger (na dvoru kneza Miloša Obrenovića) i Vatroslav Lisinski (roćen kao Ignac Fuks, tvorac prve hrvatske opere). Ispostavilo se da organizator koncerta Samuel Šlezinger potiče iz iste porodice iz koje i kompozitor Josif Šlezinger. Porodica je krajem XVIII veka doseljena iz Poljske u krajeve tadašnje Austrije i Ugarske oko Dunava, Save i Drave.

U interpretaciji Jasmine Janković kompozicije Josifa Šlezingera pokazale su se kao prava riznica drevnih srpskih (i jevrejskih, i hrvatskih) melodija onoga doba, koje su prvi put preraćene za klavir. Kompozicije su pisane povodom značajnih događaja iz srpske istorije (npr. turske predaje ključeva Beograda) ili posvećene članovima kraljevske porodice. U stilu salonske muzike XIX veka (npr. Štrausovih valcera), one su Evropi prvi put ukazale lepotu narodnih melodija slovena koje su se oslobaćali od turskog ropstva. Zajedno sa docnijim stvaralaštvom Kornelija Stankovića, ove su melodije svoju najveću popularnost doživlele u jednoj od najpoznatijih kompozicija svetske muzike, Slovenskom maršu Petra Čajkovskog (koji se u originalu zove Srpsko-ruski marš). Sam

Čajkovski je napisao klavirsku transkripciju ovog marša i to je bila vrhunski kompozicija večeri i vrhunski interpretacija Jasmine Janković. Poseban kuriozitet predstavljala je kompozicija Dejana Despića posvećena prvoj srpskoj pijanistkinji Jovanki Stojković, na melodiju pesme „Talasi“ V. Lisinskog. Pijanistkinja Jasmina Janković se pokazala i kao svestran istraživač-propagator nepravedno zapostavljene muzike, i kao zrelo, tehnički savršen majstor svog instrumenta. Njene interpretacije bile su najlepši primer angažovanog pijanizma, zanimljive, duhovite, studiozne. Publika ih je primila sa ogromnim oduševljenjem.

Koncertu su prisustvovali ambasadori Srbije, Hrvatske, Slovenije, predstavnici diplomatskog kora, predstavnici izraelskog parlamenta Kneseta, ugledne političke i privredne zvanice, kao i članovi udruženja useljenika iz bivše Jugoslavije.

Na kraju koncerta, na poziv domaćina Samuela Šlezingera, nastupila je operetska pevačica Rut Žamboki. Njen nastup sa poznatim repertoarom (Arija iz Kraljice Margo, Naš Tel Aviv i Hava Nagila) doprineo je da se posetioci užive u ulogu učesnika programa. Rut je uz pratnju kompozitora i pijaniste Jonatana Kola podigla na noge prisutne, koji su zajedno s njom otpevali Havana gila.

VITNI HJUSTON U IZRAELU

Priredila Vera Legof

Vest o preranoj smrti američke pevačice, glumice, producenta i bivše manekenke Vitni Hjuston, *Whitney Elizabeth Houston*, (9. 08. 1963 -11. 02. 2012.) bolno je odjeknula među njenim fanovima širom sveta. Prema podacima iz Ginisove knjige rekorda Vitni je bila 7. nški izvođač sa najviše nagrada. Ukupno 415 priznanja, od čega 2 nagrade Emi, 6 Gremija i mnoge druge prestižne nagrade. Prodala je preko 170 miliona albuma i singlova širom sveta.

U filmu *Telohranitelj* sa Kevinom Kostnerom ostvarila je zapaćenu ulogu, film se i danas prikazuje širom sveta. Snimila je ukupno sedam filmova.

Inače, Vitni potiče iz porodice koja se u Americi smatra za muzičku elitu. Njena majka Sisi pevala je prateće vokale Elvisu Prisliju, Mahaliji Džekson i Areti Frenklin, koja je i krstila malu Vitni, a njena tetka je slavna Dajan (Diane Warwick) Vorvik.

Bila je na vrhuncu karijere kada je upoznala drugog muža Bobi Brauna. Po svoj prilici Bobi je nagovorio Vitni da počne redovno da konzumira droge. Njihov brak je oličenje onoga što se naziva nasilje u porodici i narkomanija. Zbog prevelike količine droge i alkohola udavila se u sopstvenoj kadi.

Godine 2003. Vitni Hjuston je posetila Svetu zemlju. Na putu ličnog produhovljenja Vitni i njenog muža primio je Ariel Šaron, u to vreme predsednik vlade, i sa njima se zadržao u dužem prijateljskom razgovoru. Vitni Hjuston je zbog te posete bila oštro napadnuta od nekih antisemitski udruženja i više nije dolazila u Izrael. Ipak, Vitni Hjuston će biti upamćena kao prijatelj jevrejske države. Prilikom boravka je izjavila: „Nikad se nisam ovako osećala u nekoj drugoj zemlji. Osećam se kao kod kuće“.

150 GODINA OD ROĐENJA NAJPOZNATIJEG AUSTRIJSKOG SLIKARA

Mala priča o jednoj velikoj umjetničkoj zbirci slika i jednom ružnom, nikad ne ponovljenom razdoblju

Pripremila Višnja Kern

Slikar Gustav Klimt rođen u Beču 1862, bio je najvažniji slikar austrijske recesije.

Život Gustava Klimta podudara se sa zlatnim dobom Beča s kraja stoljeća i rađanjem modernizma. Nova umjetnost, donosi svoje samosvjesne i dekadentne pravce u slikarstvu i literaturi kroz koje se provlačila snažna opčinjenost erotikom. Bio je to Freudov Beč, koji je još izvana bio obavijen duhom viktorskog morala, ali je u Klimtu našao svog velikog, otvorenog pjesnika, što se ogledalo u njegovoj umjetnosti.

Klimtova slika "Litzlberg am Attersee" slikana 1914-1915 za koju se očekivalo da će biti prodana za oko 25 milijuna dolara, postigla je nedavno na

aukciji u aukcijskoj kući Sotheby u New Yorku svotu od rekordnih 40,4 miliona dolara što je naravno probudila interesovanje ne samo javnosti koja se bavi trgovinom umjetninama, nego i šire.

Priča slike seže daleko i počinje davne 1927 godine kada je Klimtov veliki patron, Austro-Augarski magnat Viktor Zuckerkandl koji je sliku kupio od Klimta, umro bez nasljednika, a njegova zbirka umjetnina prešla u nasljedstvo njegove sestre Amalie Redlich. Slika G. Klimta, "Litzlberg am Attersee", godina je zauzimala počasno mjesto u njihovom bogatom Bečkom domu.

Drama počinje Anshlussom Austrije 1938. Bogata obitelj Amalie Redlich organizira hitno skrivanje svoje bogate zbirke (između ostalih i slika G. Klimta), i plaća enormnu svotu brodarskoj kompaniji da skoni zbirku u svoja skladišta, u namjeri da je sačuva od nacista. Amalie Redlich i njena kćer Mathilde su kao Židovke 1941 deportirane u Poljsku, gdje im se naravno gubi svaki trag, i smatra ih se pogubljenima.

1938 g Mathildin muž i njihov sin Georges (10) uspevaju nekako pobjeći iz Austrije.

Iako je obitelj Redlich uspjela skloniti zbirku od nacista u to vrijeme, nakon završetka 2WW vraća se u Austriju 1947 godine muž Mathilde i njihov sin Georges koji zna za pohranjenu porodičnu zbirku umjetnina. On nalazi sanduke u kojima je zbirka bila pohranjena, ali otvorene i prazne, i nitko od nadležnih nije imao objašnjenje za nestanak umjetnina.

Takvo je stanje trajalo do 1962. kada je na izložbi prirečenoj u Austriji povodom 100 godišnjice rođenja Gustava Klimta izložena njegova slika "Litzlberg am Attersee" s oznakom "iz privatne kolekcije".

Slika je aukcionirana nakon što je Galerija Sotheby uspjela sklopiti pogodbu između anonimnog vlasnika slike, i Georges Jorische (83), koji danas živi u Montrealu, Canada.

On je sin Mathilde, kćerke Amalie Redlich i jedini živi nasljednik Redlich familije.

Sliku "Litzlberg am Attersee" je kupio kolekcionar iz Salzburga, a kasnije je slika preprodana Salzburškoj državnoj galeriji, a 1952 je uvedena u inventar Salzburškog Muzeja Moderne Umjetnosti. Austrijska vlada i rukovodstvo muzeja, gdje je slika prije bila izložena i u čiji je inventar uvedena, izjavili su da će dio novca od prodaje slike ići nasljedniku Georgesu Jorischu.

Sretna je okolnost bila da je sklopljena prijateljska nagodba oko podjela prihoda od prodaje. To je drugi puta da je G. Jorisch i njegov pravni tim uspješno završio povrat još jednog Klimtovog djela iz pokradene zbirke. Prvi je bio Klimtov pejzaž "Church in Cassone -- Landscape with Cypresses" (1913) nedavno prodan za 43 mill dolara, što je bila najveća cijena postignuta za Klimtov pejzaž.

Ta slika je takodjer bila dio pokradene zbirke bake Georgesa Jorischea.

Nakon 1998 Zakonom o povratu imovine, Austrija je vratila vlasnicima, ili njihovim nasljednicim, oko 10.000 umjetničkih djela opljačkanih za vrijeme 2WW.

Poslednja vest

Beč - Austrijski kolekcionar Peter Parcer poklonio je Muzeju Belvedere pedesetak radova austrijskih umetnika. Među njima se nalaze i dve slike Gustava Klimta, „Porodica“ i „Suncokret“. Ove godine se obeležava 150 godina od rođenja najpoznatijeg austrijskog umetnika, Gustava Klimta, a ove dve slike su u poslednjem momentu uvršćene u postavku galerije muzeja posvećene ovom izuzetnom umetniku.

ZAKONOM ODREĐENO KO JE LEPA DEVOJKA

Piše M.Fogel

Kneset je izglasao zakon kojim je zabranjen nastup premršavih modela na modnim revijama i u reklamama. Naši izabrani poslanici se nadaju da će time doprineti smanjenju poremećaja u ishrani i proklamovanju slike lepog ljudskog tela među stanovništvom. Zar nisu ukusi različiti i o tome se ne raspravlja? Poslanici Kneseta su odlučili da nam zakonom nametnu njihovu viziju lepote, to je bar očigledno. Hoćemo li se na sledećim izborima opredeljavati za one koji više vole mršavije od punačkih devojaka, umesto toga da li smo za rat sa Iranom ili ne? Da ne bi bilo dileme ko je lepa manekenka, zakonodovac je odredio mere: Odnos visine, naspram telesne mase, ne sme biti manji od 18,5. Šta to znači? Da li je zakonom zabranjeno da devojke van te mere ne smeju da jedu? Da li je to univerzalni odnos, koji bi mogao da se primeni i na domaće ti votinje?

Poslanicama Kneseta nije smetalo to što na ulicama sve češće vičamo punačku decu, valjda je to simbol visokog standarda našeg ti vlja, bez obzira što to mlade ljude odmah uvodi u red budućih bolesnika sa kardio vaskularnim problemima. Smetala im je mršavost, valjda zbog straha da bi neko mogao da kaže da izraelske

devojke nemaju šta da jedu?! Nijedan zakonodovac u svetu nije odredio šta je to lepo, osim nekoliko država, čijim predsednicima se su nisu svičale mršave devojke – moćda zato što nijedna dijeta nije pomogla njihovim suprugama da skinu koji kilogram.

Oni koji gledaju reklame, oni su rekli šta je za njih lepo. Ali, naši vajni estetičari znaju bolje od naroda šta je nama lepo. Samo nam je falio zakon, koji će to potvrditi umesto nas, odnosno odrediti ukus većine. Čak i da su u pravu, šta ćemo sa manjinom? Zar oni nemaju prava na svoje mišljenje? Zar oni nemaju prava da na TV programima gledaju ono što se njima dopada? Narod bi moćda više voleo da gleda na TV kako su smanjene dažbine za vodu, struju, benzin, ali šta je to u odnosu na lepu mladu ženu, koju moćemo samo da gledamo do mile volje, ali u našim odnosima ne moćemo ništa da promenimo, kao ni u vezi cene benzina.

Oni koji su podržali zakon navode da su neke manekenke u svetu umrle od gladi zbog nerazumnih zahteva modne industrije. Gospodo, i gospoče, nisu one umrle zbog zahteva modne industrije, nego zato što su one želele nemoguće, najčešće da se obogate preko noći. Verovatno je u tome odgovornost i porodica, koje sve češće guraju svoju maloletnu decu u svet mode. Ali to ne daje pravo političarima, koji nikad po svom izgledu ne bi mogli da izađu na modnu pistu, da nam oni određuju šta je lepo, a šta nije. Ne potcenjujte sopstveni narod, čak ni onda kada su mršave manekenke u pitanju.

VIDIMO SE U PULI! BEJAHAD U NOVOM RUHU

Bar micva Bejahada biće proslavljena u novom ambijentu, hotelskom kompleksu Verdula kod Pule. Na sastanku u Bet Danielu u Tel Avivu, dr Vladimir Šalomon, direktor Bejahada, podsetio nas je filmom, snimljenim za vreme prošlogodišnje manifestacije, koliko je važno što se okupljamo, čuvamo jevrejski identitet na prostorima bivše Jugoslavije, kao i veze ex – Yu Jevreja rasutih po celom svetu. Takoće smo imali priliku da dobijemo ekskluzivan časopis, posvećen skoro svim sadržajima prošlogodišnjeg Bejahada – 170 strana! Dr Šalomon nas je detaljno upoznao sa novim, bogatim programima koji će ulepšati druženje za vreme trajanja manifestacije – od 26. avgusta do 2. septembra. Posebno zaokuplja paću nju program za mlade – ko kaže

da mi nismo mladi?! – koji sve više okuplja mlade iz celog sveta.

Zakupljena su dva hotela, oba visoke kategorije, sa cenovnim razlikama, što će odgovarati svačijem „dže pu“. Vlasnik hotelskog kompleksa, naš čovek, Jevrejin, odobrio je poseban popust za goste Bejahada.

Polupansion:

PARK PLAZA HISTRIA (4*)

Dvokrevetna soba (**po osobi**) – gosti van ex Yu **550 Eura**

Jednokrevetne sobe – gosti van ex Yu **800 Eura**

PARK HOTEL (3*)

Dvokrevetna soba (**po osobi**) – gosti van ex Yu **400 Eura**

Jednokrevetna soba –gosti van ex Yu **580 Eura**

Čuli smo neke primedbe da su cene visoke. Verovatno su pojedinci pravili porećenje sa letovalištima u Turskoj. No, svi znamo koliko smo poželjni u zemlji dojučerašnjeg prijatelja, koji se pridružio alijansi onih koji ne razumeju šta se stvarno dešava na Bliskom istoku. Nećemo da vodimo politiku, ali, ako ništa drugo, na Bejahadu smo kod kuće! U našoj velikoj porodici, gde ne moramo, bar na trenutak, da razmišljamo o našoj bezbednosti. Uzgred, cene u ovako ekskluzivnim letovalištima su mnogo više nego što je nama ponučeno.

Da, kako možete rezervisati boravak u Verduli – Puli. Gosti izvan prostora ex YU se javljaju direktno u ARENA TURIST, gosp. Manueli Kraljević (Pula), tel.: *** 385 52 529 450 email: mkraljevic@arenaturist.hr ili Rubenu Konu i Karen, Lear tours, tel 04 982 56 36, koji će vam obezbediti avio prevoz po najpovoljnijim cenama. Trebalo bi da se javite što pre, zbog poskupljenja goriva cene prevoza svakodnevno skaču. M.F.

ŠALE KOJE SU NAM POSLALI NAŠI ČITAOCI

Danilo Semnic, Jerusalem

Prošlo je dosta godina kada su se iznenada sreli školski drugovi Jakov i Zvi. Iako su obojica bili u turskoj, susret na ulici nije prošao bez raspitivanja o poslu i porodici. Jakov je rekao da je postao vlasnik velikog osiguravajućeg društva, a Zvi je otvorio veliki auto servis.

„Mi smo stari drugovi“, rekao je Zvi. „Imam poverenja i zato bih mogao kod tebe da osiguram garažu?“

„Vrlo rado“, odgovorio je Jakov. „Samo, sad sam u velikom poslu. Javi mi se za pet, šest godina pa ćemo se dogovoriti“.

„Pre ili posle podne?“, upitao je Zvi na rastanku.

Milan Špicer, Natanija

Učitelj Jankel imao je rasnog kera. Jednog dana učitelj je pročitao u novinama da u Parizu za 5.000 dolara, za nedelju dan, nauče kera da govori. Odmah je pozvao sina Mojšela, dao mu 5.000 dolara i poslao ga sa kerom u Pariz.

Mojše je srećan sa kerom otputovao u Pariz. U Parizu je Mojše besneo i lumpovao i već posle dva dana potrošio sve pare koje mu je otac dao.

Mislio se Mojše šta da kaže ocu. Nije mogao da spava celu noć, jer ako otac sazna šta je uradio s parama za kerovo školovanje, znao je Mojše, teško njemu kad se vrati kući.

Sutradan se otac javio telefonom da čuje kako napreduje školovanje kera. Sin je odgovorio da je sve u redu.

„Da li je ker već naučio da kaže nešto?“, upitao je učitelj.

„Ne pitaj!“, odgovorio je Mojše. „Usta ne zatvara. U stvari, tata, da li ti još uvek spavaš sa sekretaricom?“

„Ko ti je to rekao?“, upitao je iznenađen učitelj.

„Ker“, odgovorio je Mojše.

„Namaži keru glavu katranom, ostavi ga u Parizu i brzo se vraćaj kući“, naredio je učitelj sinu.

SVETI VALENTIN - DAN ZALJUBLJENIH

Piše Milan Fogel

I ove godine je širom sveta obeležen Dan zaljubljenih, ljubavi ili pod nekim sličnim nazivom, a vezan je za Svetog Valentina, hrišćanskog episkopa za život, koji je od strane Rimljana pogubljen u trećem veku. Naravno, episkop nije ubijen iz ljubavi i ne zna se tačno zašto je baš taj dan izabran za Dan zaljubljenih. Postoji više pretpostavki, a jedna od njih kaže da su u srednjem veku smatrali da je polovina februara doba kada se pare ptice, i onda su verovatno zato rode donosile bebe?! No šalu na stranu, do 1969. godine taj dan je bio slavljen u katoličkoj crkvi, kada je ukinut zbog prenatrpanosti praznicima. Očigledno crkva nije imala sluha za univerzalne vrednosti, inače da su znali da će danas milijarde ljudi širom sveta slaviti ovaj praznik, nikada ga ne bi ukinula. Ali, to ne treba da nas čudi, crkva je tokom vekova menjala i deset zapovesti, pa zašto ne bi ukidala i neke praznike koje je sama

kanonizovala. U pravoslavnoj crkvi je dan sv. Valentina i dalje obeležen crvenim slovom, ali se praznuje u avgustu mesecu i nema nikakve veze sa Danom zaljubljenih, a ni sa rodama.

Dan zaljubljenih nije jedini praznik koji se otragao ispod okrilja crkve. Posle Drugog svetskog rata komunisti, ipak, nisu mogli preko noći da isteraju religiju iz glava običnog naroda. Umesto Božić Bate, stigao je Deda Mraz, koji je danas jedna od najpopularnijih ličnosti u svetu. Sećam se kad smo se pre dvadesetak godina uselili u Izrael, bili smo na početnom kursu hebrejskog jezika, kada nam je učiteljica, 31. decembra, rekla da se u Izraelu ne slavi Nova godina. Za sutradan ujutro je bio zakazan kontrolni test na koji smo svi morali da dođemo. Ni iz naših glava nije bilo lako isterati običaje kojih smo se držali od rođenja. U stanu nismo imali nijedno obeležje vezano za Novu godinu, ali smo zato u ponoćnoj šetnji, nas više novih useljenika, stajali ispred jedne vile sa širom otvorenim vratima. Unutra je bila ukrašena jelka visoka do plafona. Naravno, svi smo kao po komandi počeli da kritikujemo domaćine, ali, ako se dobro sećam, svima je na licu titrao zadovoljan osmeh. Sutradan smo svi bili na testu, pomalo mamurni, ali rezultat nije bio loš. Danas u Izraelu mnogi dočekuju Novu godinu i to više nije nikakvo čudo.

No, da se vratimo na Svetog Valentina. Rabin Benjamin Bleh kaže da i Jevreji po Tori slave dan ljubavi, ali za razliku od drugih naroda, oni slave svaki dan u godini. Ako se takav dan slavi samo jednom godišnje, onda se gubi humani karakter, koji treba da svakodnevno bude prisutan u našim odnosima. Dakle, načeno je prihvatljivo rešenje i za vernike i one druge i svi u Izraelu mogu slobodno, kao što to velik broj čini, da slave Dan zaljubljenih.

ZANIMLJIVOSTI

AMERIČKI NAUČNIK OSUĐEN ZA ŠPIJUNAŽU U KORIST IZRAELA

Iz strane štampe

Stjuart David Nozet, američki naučnik jevrejskog porekla, u vreme predsednika Đorđea Buša imao je pristup visoko poverljivim dokumentima vlade. Stjuartova firma „Alijansa za konkurentnu tehnologiju“, imala je ugovore sa NASA-om za Top Secret – visoko tajne projekte u vezi satelitskih programa, između ostalog za vojnu industriju. Nakon istrage, koju je pokrenuo generalni inspektor NASE, zbog prekomernog trošenja

novca, utvrđeno je da Stjuart nije tačno prijavio svoje prihode, odnosno da su njegovi rashodi bili mnogo veći od primanja koje je prijavio. Ispostavilo se da je Stjuart trošio NASIne pare za sopstveno uživanje.

Godine 2006. ukinute su Stjuartove dozvole za rad na visoko tajnim projektima. To je privuklo pažnju agenata FBI, koji su pokrenuli sopstvenu istragu, sa sumnjom da Stjuart radi za neku stranu vladu. Agenti FBI su 2007. godine pretresli njegovu kuću i zaplenili računarsku opremu, ali nisu našli dokaze o špijunaži u korist neke strane države.

Dve godine kasnije u vezu sa Stjuartom stupio je agent Mosada, koji je tražio informacije o projektu za rano upozoravanje od nuklearnog napada. Stjuart i njegova žena radili su zajedno i primili su od agenta 11.000 dolara gotovine, novčanice su bile obeležene. Od tada se klupko brzo odmotavalo. Stjuart je agentu Mosada predao poverljive informacije i oktobra meseca 2009. uhapšen je u jednom hotelu u Vašingtonu. Ispostavilo se da ga je uhapsio agent Mosada, koji je u stvari bio agent FBI za kontrašpijunažu. Protiv Stjuarta je već sutradan podignuta optužnica da je odavao tajne o glavnim elementima strategije za odbranu od nuklearnog napada, što bi ugrozilo Ameriku, koje ironije, u slučaju izraelskog napada! Stjuartova supruga, koja je radila kao advokat u Ministarstvu pravde, oslobođena je optužbe.

Stjuart Nozet se nagodio sa tužiocem, priznao je krivicu i 2012. osuđen je na 13 godina zatvora. U međuvremenu je Stjuart osuđen na dvogodišnju kaznu zatvora zbog utaje poreza, ali mu je izrečena jedinstvena kazna od 13 godina zatvora, jer je utvrđeno da se radi o produžetom krivičnom delu špijunaže. Za dela zbog kojih je osuđen pretela mu je smrtna kazna, ali pod jakim uticajem jevrejskog lobija u Americi uspeo je da se dogovori sa tužiocima.

Stjuart Nozet je izjavio da je njegova namera bila da dobije izraelski pasoš, a očekivao je nagradu od 2 miliona dolara, čime bi stvorio novu „bazu operacija“ u Izraelu.

FRANCUZ HITLEROV SIN?

Iz strane štampe – Večernje novosti

NEMAČKI nacistički vođa Adolf Hitler imao je vanbračnog sina – Francuza, koji se u Drugom svetskom ratu

borio protiv Nemaca, piše londonski list "Dejli telegraf". Do juče anonimni Tan-Mari Lore, umro je 1985. u 67. godini, nikad ne upoznavši oca. Majka, Šarlot Lobto a, pred smrt, sredinom prošlog veka, otkrila mu je tajnu njegovog postanja, koja ga je do te mere pogodila da se "lećio" tako što je neprekidno radio, nikada nije otišao na godišnji odmor, ťiveo bez ijednog hobija i 20 godina nije bio u bioskopu. Kako bi, uostalom, jedan branilac Maťino linije sa poćetka Drugog svetskog rata i potonji ćlan francuskog Pokreta otpora pod tajnim imenom Klemon drukćije mogao da reaguje na strašnu spoznaju da je potomak najvećeg neprijatelja za koga je znao... "Telegraf" piše da novi dokazi potkrepljuju tvrdnju da je Hitler, na odsustvu iz rovova Prvog svetskog rata juna 1917, u Francuskoj bio u vezi sa lokalnom 16-godišnjakinjom, koja je rodila njegovog sina. Kada je umrla majka Šarlota, Tan-Mari je na njenom tavanu pronašao slike potpisane sa "Hitler". U Nemaćkoj je, u isto vreme, iskrasao jedan firerov portret mlade ťene, koja izgleda potpuno isto kao gospoĆca Lobto a. – „Jednoga dana, sekla sam seno sa drugim ťenama kada smo ugledale nemaćkog vojnika na drugoj strani ulice“, isprićala je Šarlot Lobto a sinu. „Imao je blokćić i izgledalo je kao da crta. Sve ťene su se zainteresovale, i ťelele su da vide šta on to crta. Sudbina je odredila da mu baš ja prićem...“ Prema novinskom izveštaju, par je zapoćeo kratku intimnu vezu, iz koje se, marta 1918, rodio mali Tan-Mari. „Kad je tvoj otac bio uz mene, što se dešavalo retko, voleo je da me odvede u šetnju prirodom“, isprićala mu je kasnije majka. „Ali su se te šetnje loše završavale. Tvoj otac, inspirisan prirodom, drťa o je govore koje nisam razumela...“ Adolf Hitler preprićavao je ljubavnici istoriju Pruske, Austrije, Bavarske. Nije govorio Francuski. Ona, neuka, nije mogla da ga prati i on se ljutio. Šarlot je sina tridesetih dala na usvajanje porodici Lore. Firer Trećeg rajha nije priznao oćinstvo, ali je s izabranicom mladićkog srca ostao u vezi. Arhivska graĆa Vermahta pokazuje da joj je, tokom rata, slao novac u kovertama, pišu novine. Po strašnom saznanju, Lore je poćeo ozbiljno da istraťuje korene: angaťovao je stručnjake koji su ustanovili da on i Hitler imaju istu krvnu grupu, da su im i rukopisi slićni. Uperedne fotografije otkrivale su zajednićke crte lica, navodi "Telegraf".

JOŠ JEDNA ZANIMLJIVOST - UPLATNICE BEZ ADRESE

Poštovani ćlanovi HOJ. Hvala svima koji su do sada uplatili ćlanarinu za ovu godinu. Mećutim, neki od vas nisu na uplatnici naveli potrebne podatke – ime i prezime, adresu. Molimo vas, ako

postoji mogućnost da to niste ućinili, da se javite Moše BenŠaharu na telefon 0548 035 351 ili na e mail bensha1@gmail.com U vašem je interesu da to što pre ućinite. Od sledećeg broja Most se neće slati onima koji nisu platili ćlanarinu. Hvala.

IN MEMORIAM

AMIRAM DERMAN (1948.- 2012.)

Vojni penzioner, ali kasnije i dalje aktivan u civilnom ťivotu. Bio je jedan od vojnih planera akcije oslobaćanja talaca, 1976. godine, iz otećog aviona od strane palestinske organizacije, koji je sleteo na aerodrom Entebe u Ugandi, u kome se izmeću 244 putnika nalazilo 103 Jevreja (tom prilikom je stradao pukovnik Jonatan Natanjahu, brat sadašnjeg predsednika izraelske vlade). Svi taoci su osloboćeni.

Po odlasku u penziju Amiram se posvetio sasvim drugim poslovima, koji su bili u drťa vnom interesu. Bio je u izabranoj grupi od pet stručnjaka, koji su dobili zadatak da pomognu kibucima u teškoj finansijskoj situaciji, prezadućeni bankarskim kreditima, kojima je pretilo zatvaranje. Amiram je sa svojim kolegama uspešno obavio zadatak, a istovremeno se bavio prostornim planiranjem u obnovi kibuca. Tragovi njegove aktivnosti biće posebno zabelećeni na jugu Izraela, kuda je poslednjih godina vodio ćlanove HOJ-a, gde smo mogli da vidimo rezultate njegovog predanog rada.

Jednu od prvih knjiga objavljenih na hebrejskom jeziku o Egiptu i predsedniku Sadatu napisao je Amiram.

Iza Amirama su ostali njegov sin Eliad i supruga Miri.

Miri Derman: „Ťelim da se zahvalim svima na izjavama saućešća povodom smrti moga dragog supruga Amirama Dermana. Zahvaljujem se svima koji došli u naš dom, svima koji su telefonirali ili poslali mail.

PAVLE ŠOSBERGER (1920. – 2012.) - bio je predsednik Jevrejske opštine Novi Sad od 1966. do 1975. godine. Roćen je u Budimpešti 1920. godine. Pre rata bio je ćlan gimnastićke i maćevalaćke sekcije društva Juda Makabi, ćlan cionista. Pomagao je majci koja je, osim jevrejskog zabavišta, vodila kulturnu sekciju svih jevrejskih društava i prirećivala priredbe. Tako se saťi veo sa Jevrejskom opštinom. "Za mene je Opština posle rata, kada nije bilo uslova ni za versku nastavu niti za upoznavanje omladine sa obićajima i religijom,

značila spasavanje identiteta Jevreja. Zato sam predložio da se u članstvo prime svi oni koji su bili jevrejskog porekla ili sakriveni Jevreji, i koji bi, po fašističkim zakonima, bili odvedeni u logor, a hteli su da dođu u Opštinu". Bio je u delegaciji jevrejske zajednice Jugoslavije na mnogobrojnim sastancima u zemlji i u inostranstvu, počevši od Brisela, Antverepena, Pariza, Beča, Budimpešte, Rima, Drezdena, Ciriha, Izraela. Formirao je jevrejski klub na mestu jevrejske menze i uredio ga u prijatno mesto za sastanke i aktivnosti. Organizovao je bogoslužje uz učešće dr Trajera, dr Jelena, čika Marva Lebla. Održavao je veze sa Izraelom i sa ambasadam u Beogradu. Pomagao je oko iseljenja u Izrael onih koji su to želeli i sređivanja dokumentacija. Sarađivao je sa mnogim novinama i časopisima, učestvovao u emisijama na televiziji. Objavio je devet knjiga o Jevrejima i Vojvodini. Godine 2011. dobio je još jedno veliko priznanje – "Šajber Šandor", koju dodeljuje mađarska vlada stvaralacima na polju judaistike, kao i za toleranciju i dijalog između Jevreja i nejevreja. Otišao je jedan od najeminentnijih članova jevrejske i kulturno - istorijske scene Novog Sada i Vojvodine, ali njegova dela ostaju sadašnjim i budućim generacijama. Zihrono Livraha.

DONACIJE

- 50 NIS, Povodom godišnjice smrti mame Rahel Špicer – Berin, za HOJ, Maba Hana i Špicer Milan i Sida
- 50 NIS za Most, Hermina Lang
- 100 NIS, za Most, Daniel Semnic
- 100 NIS za Most, Ida Fišer
- 100 NIS David – Dido Alkalaj za Socijalni fond
- 200 NIS Julio Presburger za Socijalni fond
- 225 NIS Ilana Štajn za HOJ

LEAR – AMEX

NAHARIJA

**Organizira grupu za
BEJAHAD 2012.**

Letovi:

TLV – ZAG 21/08/2012

ZAG – TLV 04/09/2012

Ili

TLV – ZAG 24/08/2012

ZAG – TLV 02/09/2012

Cijena od US\$ 449.00

**Broj sjedišta po toj cijeni
je ograničen!**

Postoji mogućnost produženja boravka

Karen 04-9825636 Ruben 054-4793886

OD JUTRA DO SUTRA

Savez jevrejskih opština Srbije raspisuje

56. NAGRADNI KONKURS

za radove sa jevrejskom tematikom

Iz oblasti:

KNJIŽEVNOST (roman, pripovetka,
pesma, dramsko delo)

NAUČNI RAD

MEMOARI I HRONIKE

Žiri dodeljuje ukupno tri nagrade. Prva nagrada nosi ime „Ženi Lebl“.

Žiri može odlučiti da nagrade dodeli i drugačije.

U obzir dolaze radovi pisani na srpskom jeziku (i srodnim jezicima), kucani mašinom ili na kompjuteru.

Obim radova nije ograničen. Radovi se dostavljaju u dva primerka, koji se ne vraćaju.

Autori ne mogu konkurisati sa radovima koji su već objavljeni, u delovima ili celini ili koji su već nagrađeni na nekom drugom konkursu.

Konkurs je anoniman. Radovi se dostavljaju potpisani šifrom. Razrešenje šifre se prilaže istovremeno u drugoj zatvorenoj koverti.

Krajnji rok za podnošenje radova je 31. avgust 2012. godine.

Rezultati konkursa biće objavljeni u listu „Politika“ krajem meseca novembra 2012.

Radove slati na adresu:

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE
/ za Nagradni konkurs /
Kralja Petra 71 a/ III
POB 30
11000 BEOGRAD

Jugoslovensko veče u Kidronu – Hoćemo da se družimo! Sa Julijem Presburgerom i njegovom gitarom bolje smo raspoloženi!

Ovaj broj književnog dodatka posvetili smo Blanki Levi iz Šibenika.

Blanka Atijas Levi rođena je u Doboju u Bosni, u gradu na slivu tri reke, Bosne, Usore i Spreče. U Doboju je, kako Blanka kaže, provela najljepše djetinjstvo u velikoj porodičnoj kući u centru grada iznad velike dobojske pijace. Tu je završila osmogodišnju i srednju klasičnu ekonomsku školu.

Od malih nogu, pored radišnih roditelja i dva brata, pokazivala je interesovanje za svet oko sebe i šire. Njihova velika kuća sa velikim dvorištem i prekrasnim malim vrtom punog hortenzija, ruža i svega još po malo, bila je svaki dan puna sveta, od roditeljskih poznanika, komšija ili putnika namernika.

Tako je Blanka učila o ti votu, ljudima, životinjama prirodi... Njen otac je bio veoma poznati obučar, modelar, trgovac, lovac, tako da se često išlo u prirodu.

U osmogodišnjoj školi Blanka je bila dosta aktivna u recitacijama, pisanju kratkih pesmica, a posebno u dramskoj sekciji. U srednjoj ekonomskoj školi je imala profesoricu književnosti, Borjanku Simić, koja je veoma uticala na njen razvoj. U pisanju je posebno bila zadužena za referate, a ostao je za pamćenje «Pop Ćira i pop Spira» koji se prenosio sa generacije na generaciju...

„Obožavala sam poeziju i pjesnike onoga vremena od Jove Jovanovića Zmaja, Đure Jakšića, Branka Radičevića, Desanke Maksimović, Gustava Krkleca, a na prvi pogled me je osvojio Miroslav Antić... ne samo sa *Plavim ćuperkom* nego općenito.. U srednjoj školi počinjem intenzivnije da pišem pjesme tipa soneta...samo na moj način, sa kojim sam zarazila čitavu generaciju...“, kaže Blanka za sebe.

Po završetku škole Blanka se zaposlila u Privrednoj banci Sarajevo, filijala u Doboju. Paralelno sa radom priključila se amaterskom pozorištu u Doboju, «17 April» gdje je odigrala dve zapažene uloge u «Pigmalionu» od Šoa i kasnije vrlo uspešno igra Saru Ćankolizu u «Pokondirenoj tikvi».

Godine 1981. preko porodičnih prijatelja upoznala je budućeg supruga Boru Levija iz Šibenika, a 1982. godine su se venčali u Šibeniku.

„U Doboju sam rodila svoju stariju kćerku Leu, a 1990 godine u Šibeniku sam rodila mlađu kćerku Tamaru. Od rata devedesetih se sve mijenja,

moja porodica ostaje u Doboju, za kojom sam veoma patila, ovdje nova sredina i velika strepnja...za mojima u Bosni“, kaže Blanka.

Negde 2000. godine Blanka počinje da zapisuje sećanja na djetinjstvo u Doboju.

Priče su posvećene njenim pokojnim roditeljima, komšijama, gradu djetinjstva, Doboju.

Kasnije počinje da piše o događanjima i zgodama, kao i novim poznanstvima, a njene priče počinju da se objavljuju. Prvo je objavljeno nekoliko priča u Sarajevu u Jevrejskom glasu.

„Znam da moje priče imaju i nedostatke sa pravopisom, ali za to postoje lektori, mada mislim da priče puno gube radi izvornih turcizama. Ja većinom pišem sa dosta turcizma i arhaizma, humor svojstven meni, jezikom koji je skoro izumro, a mislim da je to najveća vrijednost mog pisanja...“, otvoreno kaže Blanka.

Većina Blankinih priča je objavljena na sajtu u Štokholmu, elmundosefarad.wikidot.eu

PRIČA BLANKE LEVI

GO S P O Ć O, U M O R N I S T E

Subota vikend blaže ni, a vrijeme prevrtljivo, početak veljače, nekada smo zvali taj mjesec «veljača, mačija derača», a mačaka kao u priči samo što su sada tihe.

Lagani povjetarac zapuhao kao da nije zima, sunce je rano izašlo mada su meštiri navjestili kišu.

Rano sam otišla u dućan nabaviti stvarčice da sutra ne izlazim.

Svraćam u moju miomirisnu pekarnicu ispod moga balkona koja mi svakodnevno «kadi» robu ispranoj u omekšivaču, a navlačim je sa mirisom svježeg kruha, evo ideje za novi sprej u kućnoj radinosti sa eteričnim uljem, mirisa maminog kruha iz djetinjstva.

U pekari susrećem dragog poznanika sa naše šetnice, ovaj put je sam bez supruge.

»Kako ste, kako niste, gdje je gospođa, sa unucima, ja sam danas dežurni, a kako ste vi on meni, » umorni ste gospođo«, stala sam, a on je bio na izlazu.

Što je on na meni jutros vidio umorno, oči, pogled, zauzete ruke natrpane najlonima, uzela sam još i kruh i pravac na drugi kat uspuhana.

Ťalimo se da nitko o nikome ne vodi brigu, a sada moram demantirati.

Ljudi još prepoznaju pogled , gledaju te u oči, a oči su duša čovijeka.

Vidio je čovjek umorne oči, mada se uvijek počešljam kada idem van i stavim malo šminke na moje sitne usne da se mogu ujutro vedro nasmiješiti susjedu, slučajnom prolazniku.

Zar je čovjek poput morske pjene što se u trenutku javi na površini, a zatim dođu umori koji se smire i odu kao da ih nije bilo.

Ťivot je naš kao morski val, nose nas i lome Ťivotne bure i opet nas razbijaju na isti Ťal.

Moj je Ťivot trenutno vječito padanje.

Kad zbrojim poraze ništa ne ostane, samo još vučem navike . Sve na tome ostane, da se bar mogu probuditi u svijetu ljubavi, bez starih rugoba i nakaza što me stalno prate.

Trudim se ja šutiti...uvijek zadržat mišljenje za sebe... pogotovo ako se podudara sa većinom... da me ta većina ne bi k'o Ťrtveno janje na rađanj stavila radi stava u mišljenjima o nepoćudnim pjesmama ...

I ne osjećam se najbolje zadnjih dana, i nisam ona prava, često me tuga slama.. mjeseci iza mene su puni sjećanja, bolnih uspomena.. i nije mi baš lijepo bilo prije godinu , dvije dana,

Nije mi lijepo ni sada , sve mi se nekako vraća...

Pucam po šavovima, zaboravljam stvari, ne Ťelim ništa, ne veselim se ničemu ni nikome... koliko još, do kad , pitam se sve češće... Opet sam nestrpljiva, čekam rješenje na radno mjesto već godinama, zato sam tuđna... ruke mi ponekad zadrte, trnu, noćima ne spavam... i nisam dobro zadnjih dana, sve teđe i teđe to prikrivam jer me tuga i nepravda slama... i nisam dobro i nisam danas jaka... Ťivot kao da je jednostavno stao, zapela sam u vremenu i ne mićem se jer nema ničega zbog čega bi imala razloga pomaknuti makar ruku ali one su tu... tu je i on , navika stara. Blago onom ko suza ima pa se isplaće, mi smo stvoreni za bol, patnju, suze, radost, osmijeh koje mi izmame moje kćerke, ponekad i muđ.

Suze su poput oluje, poslije njih sam mirnija i ljubav je kao suza, rađa se u oćima, a pada na srce.

Obećala sam da ću početi razmišljati o sebi...Uskoro ...

Puno sam se otvarala, srćano ushićeno kao da smo stari znanci.

Bođe , kako sam se tada osjećala sigurno, jedino kada je moja Bertica bila Ťiva... suze su poslije bile i češće.

Dugo nisam pisala.

Iz više razloga , muđ da nedostatak inspiracija do odlaska u Dubrovnik nakon toliko godina.

Ustajanje svako jutro u 5 h , (pomolim se), kafa, bacim pogled na e mail, zategnem dnevni boravak, promijenim vodu gardelinu, nahranim vrapce, hitro tuširanje i pravac bus.

Strah me je svakog novog izlaska van, slučajnog susreta sa neznancem, same nesreće u mojoj okolini, Bođe, kako dalje .. , a kako ću onda razmišljati o sebi...

Nema više ranim šabatom pjesme, ni oca ni majke, ni rodbine...

Nema više tople kuće, ni seder večere ...ni sretne dječice...

Ćini mi se, ćujem glasove duhova iz prošlosti.

Sve je nekako prazno, pusto.

Svaki dan u glavi razvijem ćitav scenario kako ću dalje.

Okolo mene desetine zgrada, sa tisućama prozora.

Iza svakog se krije jedan sasvim razlićit Ťivot, sretan, nesretan, neobićan, uzbudljiv...

Ko su svi ti ljudi oko mene ???

Vićam ih svaki dan na ulici, ali ni na jednom licu ništa ne primjećujem.

Savršene maske, savršenih glumaca.

To ja najbolje znam.

Sva tuga i bol i jedan Ťivot koji imam lakše je isprićati neznancima.

A u ostalom nemam se kome ni povjeravati.

Zato znajte, ovo nije poziv u pomoć.

Ja svoj Ťivot i obaveze ne mogu promjeniti i već sam navikla na tu spoznaju.

Imala sam realne snove, upoznavala sam nove ljude, ali sa nikim nisam uspjela odrđati bliske odnose, da li zbog moga mentaliteta, porijekla?

Vjerovatno im nisam bila dovoljno zanimljiva, pa sam se okrenula pisati o starim znancima, obitelji...

Niko me nije znao dovoljno dobro.

Trgam sa sebe sve uspomene, bacam ih u gospoću tamu, da me bar na tren Sjećanja ostave samu , svaki put bacim i dio sebe sa blagim smiješkom...

Zaškripe vrata, trznem se, tišina...

Opet, zamjenila sam iluziju i stvarnost, zvijezde i dalje titraju na svome mjestu.

Neće pasti. Nema ćuda... nestala je jedna nada, jedan san.